

Mladi i sigurnost

**OSJEĆAJU LI SE MLADI SIGURNO
U GRADU ZAGREBU**

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Grad Zagreb

Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom

MLADI I SIGURNOST – OSJEĆAJU LI SE MLADI SIGURNO U GRADU ZAGREBU

.....

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

ZAGREB, 2009.

IMPRESUM

Izdavač: Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom

Za izdavača:

Mr. Višnja Fortuna, pročelnica Gradskog ureda za socijalnu zaštitu
i osobe s invaliditetom

Urednica:

Romana Galić

Autori:

Romana Galić, Damir Ljubotina, Renato Matić, Dragana Matešković,
Andreja Ninić

Tisak:

Intergrafika TTŽ, d.o.o., Zagreb, Bistranska 19

Naklada:

5.500

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice
u Zagrebu pod brojem 718075
ISBN 978-953-7479-15-2

SADRŽAJ

1.	Predgovor	7
2.	Uvod - mladi i sigurnost	8
3.	Metoda istraživanja	16
3.1.	Cilj istraživanja	17
3.2.	Postupak istraživanja	17
3.3.	Opis uzorka	18
3.4.	Anketni upitnik	19
4.	Rezultati	20
4.1.	Navike mladih vezane uz izlaska u slobodno vrijeme	21
4.2.	Kako mladi procjenjuju vlastitu sigurnost?	38
4.3.	Nose li mladi sredstva za samoobranu?	40
4.4.	Osobna iskustva mladih vezana uz nasilje prilikom izlazaka	41
4.5.	Pripadnost subkulturnim skupinama	50
4.6.	Zašto se mladi ne osjećaju sigurno?	51
4.7.	Prijedlozi za povećanje sigurnosti	59
	...	
5.	Komentar rezultata	68
6.	Kako nasilje učiniti nepoželjnim i neisplativim, a miroljubivost poželjnim izborom	74
7.	Literatura	82
8.	Prilog - Anketni upitnik korišten u istraživanju	84
9.	Anketari	87

► Poštovani sugrađani,

Adolescencija je razdoblje između djetinjstva i odrasle dobi koje nosi sa sobom niz promjena, kako tjelesnih tako i psihičkih. Mladi imaju snažnu potrebu za samodokazivanjem što nije proces koji se nužno odvija na pozitivan način. Goruće pitanje, danas u hrvatskom društvu, jest odnos mladih spram nasilja koje je - čini se - dobilo predznak društveno prihvatljivog ponašanja. Sjećamo se tužnih događaja, ubojstva Frane Despića i Luke Rizza, koji su svojom brutalnošću šokirali hrvatsku javnost i digli mjerodavne institucije, a svakako zahtijevaju jasnu reakciju društva, odgovornih osoba, institucija i javnosti.

Grad Zagreb je posebno osjetljiv na probleme mladih i djelujući u tom smjeru pokrenuo je niz programa i aktivnosti s ciljem edukacije, kako mladih ljudi tako i njihovih roditelja, sadržajnijeg provođenja slobodnog vremena i prevencije nasilničkog ponašanja.

Budući da nam je od izuzetne važnosti bilo čuti i glas mladih sugrađana, izašli smo na mjesta na kojima provode svoje slobodno vrijeme i upitali ih za mišljenje. Stoga se pred Vama nalazi publikacija koja problemu sve prisutnjeg nasilja među mladima prilazi sa stajališta samih aktera - mladih ljudi - te u okviru kojeg se pokušava odgovoriti na pitanje osjećaju li se mladi sigurno u gradu u kojem žive?

Želja nam je da izdanje koje držite u rukama bude podstrijek pozitivnom promišljanju i još aktivnijem djelovanju, a prije svega da bude na pomoći i od koristi pojedincima i institucijama koji u svom radu djeluju u smjeru prevencije i suzbijanja delikventnog i nasilnog ponašanja među mladima.

Iskreno se nadam da će ova publikacija naći svoj put do Vas i ukoliko je potakla na promišljanje o nasilju i njegovim posljedicama, sa zadovoljstvom ističem da smo postigli svoj cilj.

GRADONAČELNIK GRADA ZAGREBA

Milan Bandić

1. PREDGOVOR

Tijekom rujna 2008. na inicijativu gradonačelnika Milana Bandića, sazvana je u Gradskom poglavarstvu Grada Zagreba savjetodavna konferencija „Gradom protiv nasilja“ s ciljem stjecanja potpunije slike o stvarnom stanju sigurnosti u gradu, detekciji uzroka porasta nesigurnosti i nasilja, strukturiranju politike o percepciji sigurnosti građana i odgovorne politike prema mladima i subkulturama.

Nakon sadržajne rasprave, s posebnim fokusom na nasilje te na nasilje sa smrtonosnim posljedicama među mladima, uslijedio je niz aktivnosti s ciljem senzibiliziranja javnosti za problem nasilja među djecom i mladima te jačanja sigurnosti na ulicama Zagreba.

Svjesni činjenice da je proces zaustavljanja i sprečavanja nasilja dugotrajan proces koji zahtjeva pravovremeno prepoznavanje i sprečavanje uzroka nasilničkih oblika ponašanja, u okviru akcije provedeno je pilot istraživanje među mladima, vezano za pitanje sigurnosti. Istraživanje je osmišljeno u suradnji sa stručnjacima Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje te vanjskim suradnicima (sociologima, socijalnim radnicima, psiholozima).

Anketiranje je provedeno 7. i 8. studenog 2008. na mjestima izlaska mlađih na području grada Zagreba. Pored 15 djelatnika Ureda, u akciju je bio uključen 51 volonter, kojima se ovom prilikom i zahvaljujemo na svojem doprinisu u istraživanju.

Zahvaljujemo i djelatnicima Policijske uprave zagrebačke koji su nam pružili podršku tijekom anketiranja, uz diskretnu pratnju dežurnih policijskih patrola te posebno tijekom pripreme ove publikacije.

Statističku analizu i interpretaciju podataka obavio je Centar za psihodijagnostičke instrumente Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Rad na pripremi publikacije provele su Romana Galić i Andreja Ninić iz Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, a uvodni dio je napisala Dragana Matešković (psiholog, Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba). Analizu rezultata i komentar rezultata napisao je prof. dr. sc. Damir Ljubotina (psiholog, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu), dok je završni dio o prevenciji nasilja napisao doc. dr. sc. Renato Matić (sociolog, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu).

Ova publikacija predstavlja rezultat istraživanja provedenog pod okriljem Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje te se zahvaljujemo pročelniku dr. Zvonimiru Šostaru na podršci.

Romana Galić i autori

II.

UVOD - MLADI I SIGURNOST

► Uvod

Prema procjeni, u 2007. broj djece i mladih (15–29 godina) u Zagrebu iznosio je 34% ili 1/3 ukupne populacije, stoga je rad s djecom i mladima nezaobilazan dio socijalne politike ovoga grada. S obzirom da su mladi u Zagrebu izloženi učestalijim socijalnim urbanim rizicima (zlouporaba droga i alkohola, loš utjecaj vršnjačkih skupina, velika ponuda zabave koja potencira dokolicu) veća je i pojava društveno neprihvatljivog ponašanja i delinkvencije mladih u odnosu na ostale dijelove Hrvatske.

Iz tog razloga potrebno je razvijati sustav prevencije poremećaja u ponašanju kao jednog od osnovnih preduvjeta za smanjenje kriminaliteta i nasilničkog ponašanja među mladima. Kako bi se proveli kvalitetni preventivni i intervencijski programi nasilja među mladima, važno je poznavati i razumjeti karakteristike tog razvojnog doba, kao i uzroke nasilnih oblika ponašanja mladih te steći uvid koliko se sami mladi u svom okruženju osjećaju sigurnima.

► Mladi i slobodno vrijeme

Razdoblje prijelaza iz djetinjstva u svijet odraslih, znano kao adolescencija, jest razdoblje odrastanja koje sa sobom nosi prvenstveno potrebu za izgradnjom vlastitog identiteta i snažan poriv za dokazivanjem i neovisnošću. Osim putem razvijanja svijesti o sebi i o svome tijelu te traženjem novih interesa i upoznavanja novih društvenih svjetova, osjećaj samostalnosti izgrađuje se također vlastitim izborom aktivnosti kojima će upražnjavati slobodno vrijeme.

Iako adolescenti dosta vremena posvećuju učenju i školi te izvršavanju raznih obaveza, čak 40% do 50% vremena koje provode budni, odnosi se na slobodno vrijeme. Slobodne se aktivnosti definiraju kao aktivnosti kojima se pojedinci bave onda kada ne rade ili ne idu u školu, dragovoljne su, intrinzično motivirane, a zahtijevaju više inicijative, organizacije i regulacije, nego aktivnosti koje određuju drugi (Larson i Verma, 1999.). Kroz slobodne aktivnosti adolescenti uče o svojoj sociokulturnoj okolini, stječu razne socijalne vještine i istražuju različite vršnjačke, obiteljske i društvene uloge te su stoga jedan od neizostavnih čimbenika oblikovanja ličnosti.

Svoje slobodno vrijeme mladi provode na dva načina: prvi uključuje nestrukturirane slobodne aktivnosti poput druženja s prijateljima, gledanje televizije, čitanje, slušanje muzike, odmaranje, izlasci i sl., dok je drugi strukturirani i odnosi se na bavljenje sportom, umjetnošću, razne igre i hobije (Kleiber, Larson i Csikszentmihalyi, 1986.).

Mladi koji često sudjeluju u dobro strukturiranim aktivnostima postižu bolje školske rezultate, razvijaju više specifičnih sposobnosti, motiviraniji su i adekvatnije socijalizirani u odnosu na adolescente koji uglavnom svoje slobodno vrijeme provode u aktivnostima slabije strukture, poput zabave i izlazaka. Među mladima koji svoje slobodno vrijeme provode na taj način češće se nailazi na antisocijalna ponašanja, devijantne vršnjačke odnose, loše odnose s roditeljima te učestalije konzumiranje alkohola i droga. Razlog tome je što strukturirane aktivnosti pružaju granice, pravila i ciljeve i roditelji potiču sudjelovanje u njima, dok za nestrukturirane vrijedi suprotno – nema postavljenih pravila i okvira ponašanja niti jasnih ciljeva te često nisu nadzirane od strane odraslih (Watts i Caldwell, 2008.). Slabiji nadzor oba roditelja i njihova niža podrška, osobito roditelja istog spola, dodatno odvlače adolescente od obitelji te se oni više okreću društvu vršnjaka, češćim izlascima i zabavi izvan doma. U tom slučaju adolescenti mogu biti osobito podložni negativnim utjecajima i pritiscima da se ponašaju na način koji je u skladu s normama određene vršnjačke skupine. S druge strane, mladi kod kojih prevladava drugačiji stil života, tj. koji su više uključeni u organizirane aktivnosti, vjerojatno biraju vršnjake sličnih osobina i sustava vrijednosti, što ih - uz odgovarajuću roditeljsku podršku i nadzor - čini otpornijima na negativne utjecaje vršnjačkih skupina (Raboteg-Šarić, Sakoman i Brajša-Žganec, 2002.).

Iz proračuna Grada Zagreba, već niz godina financiraju se različiti programi s područja: sporta, kulture, tehničke kulture i socio-pedagoškog područja, a koji okupljaju djecu i mlade sukladno njihovim željama i afinitetima. Ponuđeni sadržaji besplatni su za korisnike i na taj način djeca i mladi se "odvode" s ulice, a uključuju se aktivnosti koje im se osiguravaju mimo redovnog sustava školovanja.

Analizom dosada prihvaćenih programa, programskih aktivnosti i postignutih rezultata, evidentna je potreba nastavka provođenja programa i financiranja širokog spektra sadržaja za djecu i mlade. Dosadašnji programi pokazali su se uspješnima u osmišljavanju i upotpunjavanju slobodnog vremena, posebno oni sadržaji koje mladi ne mogu ostvariti redovnim školskim programima. Potrebno je nastaviti s provođenjem programa koji osim ispunjavanja slobodnog vremena djece i mladeži imaju i edukativni karakter, a koji za cilj imaju nadalje motivirati mlade da se uključe u programske sadržaje kako bi se kroz njih smanjila devijantna i negativna ponašanja.

► Mladi i sigurnost

Prema podacima Općinskog i Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu, o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela (osobe od 14 do 18 godine života) s elementima nasilja,

u 2007. godini bilo je 213 prijavljenih maloljetnika, od čega se u 20% slučajeva radilo o kaznenom djelu protiv života i tijela. S obzirom na te podatke, važno je postaviti pitanje koliko se mladi u gradu Zagrebu osjećaju sigurno te što to utječe na njihov osjećaj (ne) sigurnosti.

U razdoblju adolescencije najizraženija je potreba za slobodom, neovisnošću, dokazivanjem i potvrđivanjem. U toj potrazi za vlastitim identitetom, interesom za suprotni spol i želje da upoznaju svijet, mladi sve više izmiču roditeljskoj kontroli i nadzoru te sve češće izbjivaju iz obitelji. Kako mladi sve učestalije slobodno vrijeme provode u njima omiljenim aktivnostima kao što su večernji izlasci u klubove i kafiće, odlasci na koncerте, okupljanja u parkovima i sl., pred njima se otvara jedan novi, neistraženi svijet koji im postaje sve privlačniji, ali istovremeno predstavlja i izvore straha i nesigurnosti.

Osjećaj nesigurnosti i straha može biti posljedica stvarne, ali i zamišljene prijetnje ili opasnosti (Meltzer i sur., 2007.; Zani, Cicognani i Albanesi, 2001.). Koliko se mladi osjećaju sigurno tijekom noćnih izlazaka dijelom će ovisiti o stvarnim, doživljenim prijetnjama (ako su primjerice bili izravno uključeni u nasilje ili mu svjedočili), ali i ako smatraju da postoji velika mogućnost da u toj situaciji postanu žrtvama nasilja.

Stoga medijski naslovi o nasilnim slučajevima mogu kod mlađih razviti opravdanu ili neopravdanu svijest o prisutnosti nasilja u vanjskom svijetu i tako utjecati na pojavu osjećaja nesigurnosti. Isto tako, ovakva percepcija nasilja mogla bi izazvati lažan osjećaj ugroženosti kojim se opravdava nošenje oružja i drugih sredstava za samoobranu, čime se pak povećava vjerojatnost tragičnih završetaka potencijalnih sukoba.

Osjećaj nesigurnosti među mladima se razlikuje s obzirom na spol kojem pripadaju te okolinu u kojoj žive. Tako se mladi iz urbanih sredina u većoj mjeri osjećaju nesigurno u usporedbi s onim pojedincima koji odrastaju i žive u ruralnim područjima (Moser, 1992), dok su unutar većih gradova nesigurniji oni pojedinci koji su iz naselja nižeg socijalnog statusa (Meltzer i sur., 2007.). Prema ovome, može se očekivati da će se mladi u Zagrebu osjećati nesigurnije u odnosu na mlade iz manjih urbanih sredina. Nadalje, mladići grad smatraju dovoljno sigurnim, no hladnim i neprijateljskim, te se u većoj mjeri boje fizičkih napada, dok se djevojke općenito u manjoj mjeri osjećaju sigurno, unatoč tome što rjeđe sudjeluju u raznim nasilnim djelima, a pretežno se boje raznih manjaka i seksualnih napada (Zani i sur., 2001.). Ove spolne razlike mogu biti rezultat različitog osjećaja osobne ranjivosti, odnosno mogućnosti kontrole u takvim situacijama, pri čemu djevojke same sebe procjenjuju ranjivijima i lakšim metama s manje kontrole, nego što to za sebe smatraju mladići (Stanko, 1995.).

► **Mladi i agresivnost**

Visokoagresivna djeca i adolescenti svijet oko sebe percipiraju na drugačiji način u odnosu na neagresivnu djecu i adolescente. U posljednje vrijeme sve veću pažnju u objašnjenu agresivnosti mladih dobiva teorija privrženosti, prema čemu uzroke agresivnih ponašanja treba tražiti već u najranijem djetinjstvu (Kendall, 2006.). Rana iskustva na osnovi kojih dijete razvija osjećaj privrženosti uvelike utječu na kasniji doživljaj sebe, drugih i svijeta koji ga okružuje. Koncept privrženosti odnosi se na vezu između djeteta i primarnog skrbnika koja se uspostavlja u prvoj godini života te djetetu omogućuje potrebnu sigurnost da istražuje svijet i oblikuje obrasce ponašanja za sve buduće bliske odnose dalje kroz djetinjstvo, adolescenciju i odraslu dob. Dva su osnovna tipa privrženosti: sigurni i nesigurni, s tim da se potonji može manifestirati kao anksiozni i izbjegavajući. Sigurna privrženost najčešći je obrazac privrženosti i rezultat je roditeljske osjetljivosti, prepoznavanja i konzistentnog odgovaranja na dječje potrebe. Anksiozni stil razvijaju djeca čiji roditelji ponekad odgovaraju na potrebe djeteta, a ponekad ne, ili ih čak kažnjavaju i zlostavljaju. Izbjegavajući stil karakterističan je za onu djecu čiji roditelji uopće ne prepoznaju i/ili ne odgovaraju na njihove potrebe (Buljan Flander i Karlović, 2004.).

Između rane privrženosti i kasnijih nasilničkih ponašanja postoji značajna veza. Veća razina delinkventnih ponašanja prisutna je među nesigurno privrženim adolescentima u odnosu na sigurno privržene (Hecht i Baum, 1984.). Zbog čega je tome tako? Većina osoba kroz život održava ovaj rani oblik privrženih ponašanja, a koji se tijekom adolescencije često ponovno aktivira. Prema tome, sigurno privržena djeca u adolescenciji imaju bolje vršnjačke odnose, bolje rješavaju probleme, pokazuju više emocija i upornosti, što sve rezultira kvalitetnim i bliskim međuljudskim odnosima u odrasloj dobi (Buljan Flander i Karlović, 2004.). Nadalje, na ovaj način odgojeni adolescenti više se povjeravaju, slušaju i vjeruju u savjete i upute svojih roditelja, zbog čega olakšano slijede pravila i otvoreno komuniciraju sa svojim roditeljima. Zdrava komunikacija između roditelja i mладог čovjeka povećava uvid roditelja u djetetov svijet i važne događaje u njegovom životu, zbog čega roditelji mogu prepoznati potencijalne opasnosti i primjereno reagirati, a time i kontrolirati neprihvatljiva ponašanja adolescenata (Bjarnason i sur., 1999.).

Djeca, čiji primarni skrbnici nisu odgovarali na njihove potrebe te koji su razvili izbjegavajući stil privrženosti, kao adolescenti imaju lošije odnose s vršnjacima, izbjegavaju bliske emocionalne veze, smatraju da emocije nisu važne te imaju poteškoća na području suošjećanja i razumijevanja emocija drugih, za koje onda niti ne mare. Stoga će se kao mlade i odrasle osobe prije ponašati agresivno, nego osobe koje razumiju i

suosjećaju s ulogom žrtve (Buljan Flander i Karlović, 2004.). Također će teže uspostavljati dobre odnose sa svojim roditeljima, što može rezultirati neposluhom roditeljskih uputa, buntovnošću i protivljenjem roditeljskim pravilima i granicama, a roditelji tada imaju sve manje uvida i kontrole nad životnim putovima svojih adolescenata (Bjarnason i sur., 1999.).

Djeca koja su razvila anksiozni tip privrženosti postaju nesigurna i bojažljiva jer je majka nekada odgovarala na njegove potrebe, a nekada nije. Samopouzdanje i samopoštovanje ovdje ovisi o odobravanju drugih, što otežava razvoj zdravih emocionalnih veza te dovodi do veće osjetljivosti na stres te neadekvatnih i emocionalno nestabilnih reakcija (Buljan Flander i Karlović, 2004.). Ovakvi adolescenti, zbog vlastite nesigurnosti, straha od napuštanja te nastojanja da zadrže ono za što osjećaju da gube, mogu reagirati neprikladnim nasilničkim ponašanjima. Također, izloženi ranim agresivnim i negativnim roditeljskim reakcijama, adolescenti ponašanja drugih tumače kao negativna i prijeteća i kao takvi su osjetljiviji na neprijateljska i agresivna ponašanja te češće na neprimjeren način reagiraju na njih (Kendall, 2006.).

Nadalje, svjedočenje nasilju u obitelji, udaranje, batine i šamaranje djeci primjerom pokazuju kako je u redu udarati druge u svrhu rješavanja problema te ih može potaknuti da kažnjavaju druge na isti način kako se kažnjava njih (Buljan Flander i Karlović, 2004.). Također, roditelji koji obraćaju pažnju na djecu samo onda kada učine nešto loše, a ignoriraju i ne pohvaljuju pozitivne obrasce ponašanja, svojoj djeci šalju poruku da će pažnju drugih i zadovoljenje svojih potreba dobiti upravo kroz takve oblike ponašanja.

► Stanje u gradu Zagrebu

Na području Policijske uprave zagrebačke dogodi se oko 30 posto ukupnog kriminaliteta zabilježenog u Republici Hrvatskoj, što je i razumljivo obzirom na ukupnu površinu te broj stanovnika koji stalno boravi ili dnevno migrira na područje te Policijske uprave. Zagrebačka policija posljednjih godina bilježi i stalno smanjenje sigurnosnih pokazatelja. S obzirom na počinitelje kaznenih djela, na području Zagreba, maloljetnici čine oko 10 posto svih počinitelja. Uzmemo li, unutar kriminaliteta maloljetnika, u obzir kategoriju kaznenih djela s elementima nasilja, oko 20% su kaznena djela nanošenja tjelesnih ozljeda te se bilježi njihov porast. Oko 8 posto kaznenih djela čine razbojstva, dok oko 5 posto čine kaznena djela nasilničkog ponašanja. Nadalje, čak 40 posto kaznenih djela spadaju u kategoriju teške krađe i krađe, a na kaznena djela zlorabe droga otpada 7 posto od ukupnog broja kriminalnih djela.

Važno je za primijetiti kako je najčešći oblik nasilja razbojstvo u vidu protupravnog oduzimanja mobitela, playera i slične manje tehničke robe pa i novaca te da se ono vrši uglavnom u grupi i često je djelo motivirano „krivim avanturizmom“.

Nažalost, prošle godine Policijska uprava zagrebačka bilježi i nekoliko brutalnih slučajeva napada na druge osobe s teškim tjelesnim, kao i smrtnim posljedicama. Pitanje je koji su načini najučinkovitiji u suzbijanju i prevenciji ovakvih ponašanja među mladima.

Istraživanja javnog mnijenja o kriminalitetu diljem EU pokazala su kako su ispitanici u znatnoj mjeri bili skloniji vjerovati kako bi se programom ciljane prevencije kriminaliteta mlade ljude na učinkovitiji način odvratilo od kriminala, nego strožim kaznama.

Grad Zagreb razmišlja u istom smjeru te kontinuirano provodi i razvija nove prevencijske programe protiv nasilja među mladima. Izuzetno uspješnima su se pokazali programi osmišljavanja i upotpunjavanja slobodnog vremena mladih, stoga je i nadalje potrebno nastaviti s njihovim razvijanjem, širenjem i provođenjem, a s ciljem edukacije mladih, razvoja raznih specifičnih sposobnosti i vještina, razvoja prosocijalnih vještina i moralnih vrijednosti, a s time i prevencije nasilnih ponašanja. Prilikom odabira programa i nadalje se treba pridavati važnost programima koji nude sveobuhvatnost, raznolikost sadržaja i koji se provode u gradskim četvrtima u kojima je najviše djece i mladeži neprihvatljivog ponašanja, a time i osjećaja nesigurnosti mladih. Osim toga, neosporno je da je preventiju i intervenciju nužno provoditi, kako s već postojećim, tako i s budućim roditeljima i to kroz niz edukativnih programa putem kojih bi im se omogućilo da dobiju saznanja i vještine o adekvatnim odgojnim postupcima, a kojima uvelike mogu utjecati na smanjenje pojave agresivnosti u kasnijoj adolescentnoj dobi svoje djece.

U ovom trenutku, Grad Zagreb pokrenuo je akciju koja za cilj ima stjecanje uvida u načine na koje mladi provode vrijeme u gradu Zagrebu te koliko se pritom osjećaju sigurno, a da bi se stekla saznanja koja će pridonijeti osmišljavanju i razvoju dalnjih, još učinkovitijih preventivnih i intervencijskih mjera.

III.

METODA ISTRAŽIVANJA

3.1. CILJ ISTRAŽIVANJA

Ciljevi istraživanja:

- Ostvariti uvid u navike i obrasce provođenja slobodnog vremena mladih u dobi od 15 do 27 godina
- Ispitati osjećaj sigurnosti mladih u gradu Zagrebu te analizirati razloge osjećaja nesigurnosti među mladima
- Razmotriti moguće mjere prevencije i sprečavanja nasilja među mladima u gradu Zagrebu

Ciljana skupina su bili mladi u dobi od 15 do 27 godina zatečeni na javnim gradskim površinama na cijelom području Zagreba (prepoznatim kao mesta na kojima se mladi noću okupljaju), te autobusnim i tramvajskim okretištima.

3.2. POSTUPAK ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno metodom ankete na prigodnom uzorku mladih zatečenih na 16 lokacija na kojima mladi uobičajeno izlaze u vrijeme vikenda u gradu Zagrebu. Prethodno uvježbani anketari obišli su sljedeća mesta:

- Trg Josipa bana Jelačića – prosvjedni koncert „Svačije je pravo živjeti“
- KC Dražen Petrović – koncert Lane Jurčević
- OKRETIŠTA TRAMVAJA/AUTOBUSA
Britanski trg, Borongaj, Črnomerec, Savski most i Dubrava
- Importanne centar – kod Glavnog kolodvora
- Mažuranićev i Marulićev trg - park
- Runjaninova - ispred kluba Krivi put
- GORNJI GRAD – MEDVEŠČAK; Opatovina, Ribnjak
- TRNJE; Savski nasip – na kraju Veslačke ulice
- MAKSIMIR; Šrapčeva 12 – mjesna samouprava, u dvorištu
- Šalata – kod kluba Euforija
- PEŠČENICA – ŽITNJAK; Ivanićgradska 24 – OŠ F.K. Frankopana
- NOVI ZAGREB; Bundek, Avenue Mall
- TREŠNJEVKA; od Studentskog doma do Jaruna KC Dražen Petrović
- ČRНОMЕРЕЦ; Tuđmanov trg (Trg francuske republike)

- STENJEVEC; Špansko, Trg Ivana Kukuljevića bb i Malešnica
- PODSUSED – VRAPČE; Gajnice - tržnica

Njihov zadatak bio je da metodom slučajnog izbora odaberu osobu u dobi između 15 i 27 godina te joj postave pitanja iz anketnog upitnika. U slučaju da osoba ne odgovara predviđenom dobnom rasponu, anketar bi se zahvalio osobi te slučajnim izborom odabrao sljedećeg ispitanika.

Anketiranje je provedeno 7. studenog 2008. od 19,00 do 22,30 sati, 8. studenog 2008. od 20,30 do 23,00 sata na mjestima izlazaka mladih na području Zagreba te 8. studenog 2008. od 11,00 do 13,30 na prosvjednom koncertu za Luku Ritza. Ispitivanje je bilo anonimno. U sklopu istraživanja „Gradom protiv nasilja“, Volonterski centar Zagreb bio je partner Gradu Zagrebu u njegovoj provedbi.

Za anketare je prethodno organizirana edukacija o načinu provođenja anketiranja (kako pristupiti ispitaniku, motiviranje ispitanika, i sl.).

U akciju je bilo uključeno 18 volontera Volonterskog centra Zagreb; 25 učenika X. gimnazije; 4 volontera Hrabrog telefona, 1 volonterka sa Studijskog centra socijalnog rada te 3 volonterke iz Gerontoloških centara, što iznosi ukupno 51 volonter. Navedeni volonteri su ovom prilikom odradili 178 volonterskih sati. U anketiranju je sudjelovalo 15 djelatnika Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje

3.3. OPIS UZORKA

Uzorak sudionika uključenih u istraživanje predstavlja prigodni uzorak mladih u dobi između 15 i 27 godina ispitanih na mjestima izlaska mladih na području grada Zagreba. Ukupno je ispitan 1439 mladih, međutim 45 ispitanika (3,1%) posto naveli su da su mlađi od 15 godina te su isključeni iz daljnjih analiza, budući da pripadaju populaciji učenika osnovnih škola.

Konačan uzorak, na kojemu su provedene sljedeće analize, stoga se sastoji od 1394 ispitanika.

Struktura uzorka prema spolu i dobi prikazana je u tablicama 1a i 1b.

3. METODA ISTRAŽIVANJA

Tablica 1a.

Struktura uzorka ispitanika uključenih u istraživanje

15 do 17 godina - maloljetni	654	46,9
18 do 21 godina - mlađi punoljetnici	480	34,4
22 do 27 godina - punoljetni	260	18,7
UKUPNO	1394	100,0

Tablica 1b.

Struktura uzorka ispitanika s obzirom na spol i dob

Odgovor	15 do 17 g. maloljetni N=654	18 do 21 g. mlađi punoljetnici N=480	22 do 27 g. punoljetni N=260	Cijeli uzorak N=1394
Muškarci	40,8%	48,5%	45,0%	44,3%
Žene	59,2%	51,5%	55,0%	55,7%
	100%	100%	100%	100%

Nešto veći broj djevojaka može biti posljedica lakšeg pristajanja na sudjelovanje u anketi od strane djevojaka. S obzirom na korištenu metodologiju možemo pretpostaviti da uzorak približno reprezentira populaciju mladih koji izlaze vikendom, ali ne reprezentira populaciju svih mladih u gradu Zagrebu. U ovaj uzorak vjerojatno nije uključen dio mladih koji izlaze vrlo rijetko, odnosno na drugačiji način provode slobodno vrijeme te koje nije moguće pronaći na mjestima večernjeg izlaska mladih. Stoga i generalizaciju dobivenih rezultata treba ograničiti na navedenu ciljanu populaciju.

3.4. ANKETNI UPITNIK

Anketni upitnik sastojao se od 15 pitanja, a sastavljen je od strane istraživačkog tima Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje. Prvih 5 pitanja odnosi se na neke karakteristike ponašanja mladih vezana uz izlazke u slobodno vrijeme. Pitanja 6 i 7 odnose se na procjenu sigurnosti mladih za vrijeme izlazaka u gradu. Pitanje 8, otvorenog je tipa i omogućilo je mladima da iznesu vlastiti prijedloge za povećanje sigurnosti u gradu te u njihovu kvartu. U 9. pitanju sudionici su trebali navesti nose li sa sobom nešto za samoobranu. Pitanja od 10. do 14. odnose se na osobno iskustvo mladih vezano uz nasilje, tj. iskaz jesu li sami bili izloženi nasilju, u kojoj ulozi te kako su se u toj situaciji osjećali. Posljednje, 15. pitanje, odnosi se na pripadnost mladih pojedinoj od subkultura odnosno skupina mladih. Primjerak korištenog anketnog upitnika nalazi se u prilogu na kraju teksta.

IV.

REZULTATI

Prikaz rezultata donosimo prema temama uključenim u anketni upitnik.

Kako su dvije ključne sociodemografske varijable u ovom istraživanju dob i spol sudiонika, deskriptivnu statistiku za sva pitanja analizirali smo u odnosu na te dvije varijable. Podaci iz ranijih istraživanja ukazuju da ponašanje i doživljavanje mlađih, kojim se bavi ovo istraživanje, u značajnoj mjeri ovise o spolu i razvojnoj dobi. U poglavlju o rezultatima prikazani su postotci odgovora na pojedina pitanja, a za provjeru razlika prema spolu i dobi korišten je hi-kvadrat test.

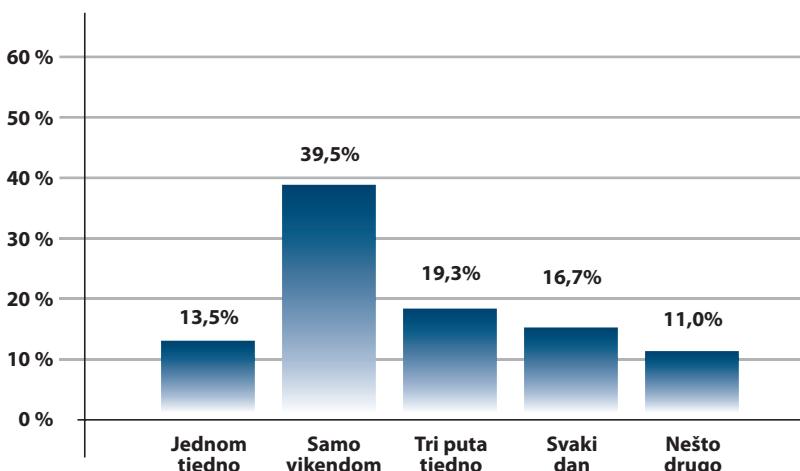
4.1. NAVIKE MLADIH VEZANE UZ IZLASKE U SLOBODNO VRIJEME

4.1.1. Koliko često mladi izlaze

Pitanje broj 1 odnosilo se na čestinu kojom mlađi izlaze, a bila su previdjena četiri moguća odgovora te peta mogućnost «nešto drugo».

Slika 1.

Grafički prikaz čestine odgovora na pitanje «KOLIKO ČESTO IZLAZIŠ?» na razini cijelokupnog uzorka (N=1394)

Na razini cijelog uzorka, najveći broj mlađih (39,5%) navodi da izlaze vikendom, a slijedi kategorija «tri puta tjedno» (19,3%). Svaki dan izlazi 16,7% mlađih, dok jednom tjedno izlazi 13,5% ispitanih. 11,1% ispitanih odabralo je odgovor «nešto drugo».

Unutar kategorije «nešto drugo» dominiraju odgovori «dva puta tjedno» (35 odgovora ili 2,5% od cijelokupnog uzorka), «jednom mjesečno» (30 odgovora ili 2,2%), «rijetko» (15 odgovora ili 1,1%) dok su ostali odgovori specifični (kad imam novaca, kako kada, kad god želim i sl.).

Tablica 2a.
Postotak odgovora na pitanje »KOLIKO ČESTO IZLAZIŠ?« prema spolu

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli Uzorak
Jednom tjedno	12,9%	13,9%	13,5%
samo vikendom	33,1%	44,5%	39,5%
tri puta tjedno	22,1%	17,1%	19,3%
svaki dan	22,4%	12,2%	16,7%
nešto drugo	9,5%	12,3%	11,0%
	100%	100%	100%

Razlika prema spolu statistički je značajna (vrijednost hi kvadrata iznosi $\chi^2 = 39,9$; $p < 0,01$), a ta razlika proizlazi najvećim dijelom iz odgovora «izlazim svaki dan» koji djevojke navode u 12,2%, a mladići u 22,4% slučajeva. Nasuprot, djevojke u znatno većoj mjeri navode da izlaze «samo vikendom» (44,5%), dok mladići taj odgovor biraju u 33,1% slučajeva.

Tablica 2b.
Postotak odgovora na pitanje »KOLIKO ČESTO IZLAZIŠ?« prema dobним skupinama

Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
jednom tjedno	13,1%	12,3%	16,9%	13,5%
samo vikendom	45,7%	35,2%	31,2%	39,5%
tri puta tjedno	16,1%	22,7%	21,2%	19,3%
svaki dan	18,7%	18,1%	9,6%	16,7%
nešto drugo	6,4%	11,7%	21,1%	11,0%
	100%	100%	100%	100%

Razlika u odgovorima na ovo pitanje statistički je značajna i s obzirom na tri dobne skupine ($\chi^2 = 69,9$; $p < 0,01$). Iz tablice 2b. može se uočiti da mladi u sve tri dobne skupine najčešće izlaze vikendom. U dobnoj skupini od 15 do 17 godina u najvećem broju slučajeva navode da izlaze «samo vikendom» (45,7%), a znatno manje tijekom tjedna. U dobi 18 do 21 godine 35,2% izlazi vikendom, ali nešto češće navode «tri izlaska tjedno». U najstarijij

dobnoj skupini iznad 22 godine 31,2% mladih navodi da izlaze samo vikendom. Također u kategoriji «izlazim svaki dan» stariji od 22 godine taj odgovor biraju u 9,6% slučajeva, a mlađe dobne skupine dvostruko češće (približno u 18% slučajeva). Različiti odgovori u kategoriji «nešto drugo» ukazuju na znatno veću šarolikost čestine izlazaka mladih u starijoj dobi, kada se njihove obveze počinju sve više razlikovati.

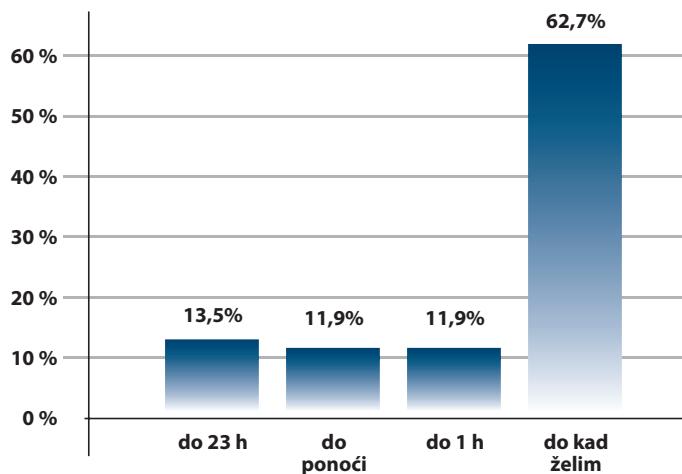
4.1.2. Koliko dugo mladi ostaju vani

Drugo pitanje odnosilo se na vrijeme do kojega mladi mogu ostati vani za vrijeme izlaska.

Većina ispitanika (62,7%), na razini cijelog uzorka, odgovora da mogu ostati do kad žele.

Slika 2.

Grafički prikaz čestine odgovora na pitanje «Do koliko sati ostaješ vani?» na razini cjelokupnog uzorka (N=1394)

I odgovori na ovo pitanje statistički se značajno razlikuju obzirom na spol ($\chi^2=33,5$; $p<0,01$), pri čemu djevojke imaju veća ograničenja vezana uz duljinu izlaska.

Tablica 3a.**Postotak odgovora na pitanje »DO KOLIKO SATI OSTAJEŠ VANI?« prema spolu**

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli Uzorak
do 23h	9,0%	17,0%	13,5%
do ponoći	9,1%	14,0%	11,9%
do 1h	11,4%	12,3%	11,9%
do kad želim	70,5%	56,7%	62,7%
	100%	100%	100%

Sustavno, djevojke imaju veće ograničenje u vremenu izlaska. Tako da ih 17% može ostati do 23 sata (nasuprot 9% mladića), dok 70,5% mladića mogu ostati do kada žele (nasuprot 56,7% djevojaka).

Očekivano i razlika među dobним skupinama statistički je značajna ($\chi^2=451,5$; $p<0,01$). Iz tablice 3 jasno se uočava da mlađi imaju veća ograničenja.

Tablica 3b.**Postotak odgovora na pitanje «DO KOLIKO SATI OSTAJEŠ VANI?» prema dobним skupinama**

Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
do 23h	27,8%	1,1%	1,5%	13,5%
do ponoći	22,7%	3,4%	1,5%	11,9%
do 1h	14,4%	12,0%	5,4%	11,9%
do kad želim	35,1%	83,5%	91,6%	62,7%
	100%	100%	100%	100%

U dobroj skupini od 15 do 17 godina 27,8% mlađih može ostati do 23 sata, dok u starijim dobnim skupinama ovaj odgovor navodi zanemariv broj ispitanih (oko 1%). Nadalje 22,7% mlađih, u najmlađoj dobroj skupini 15 do 17 godina, može ostati vani do ponoći, 11,4% do 1 sat, a približno trećina (35,1%) mlađih u toj dobi može ostati do kada žele. Već u srednjoj dobroj skupini ograničenja su znatno manja te 83,6% mlađih između 18 i 21 godine može ostati do kada žele, dok je kod starijih od 22 godine očekivano ograničenje minimalno i isključivo vezano uz ženski spol.

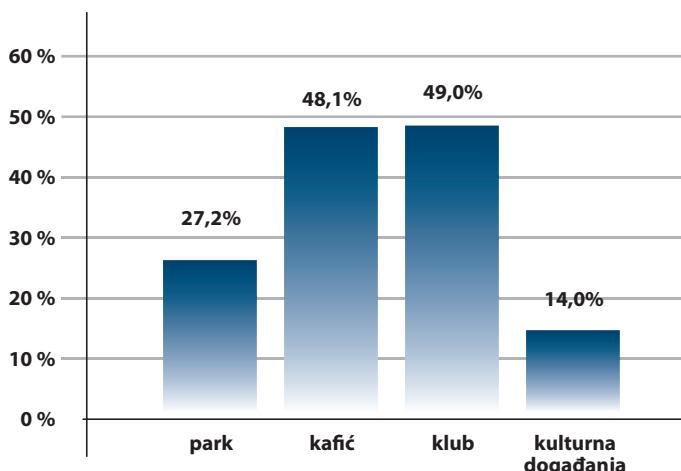
4.1.3. Gdje mlađi najčešće izlaze?

Cilj trećeg pitanja bio je ispitati na koja mjesta mlađi najčešće izlaze, pri čemu su sudionici mogli odabrati više od jednog odgovora. Na razini cijelog uzorka dominiraju dva odgovora:

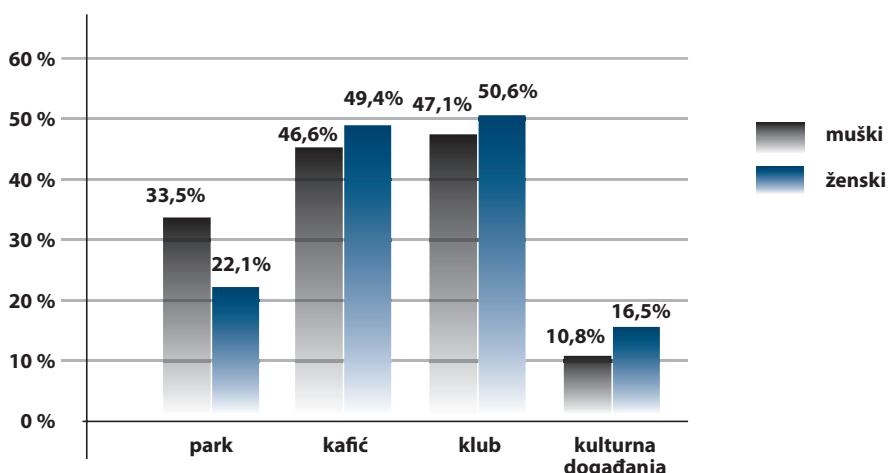
4. REZULTATI

klub koji navodi 49% mladih te kafići u kojima slobodno vrijeme provodi 48,1% ispitanih. U parkovima se okuplja 27,2% mladih, dok su kulturna događanja poput kina, kazališta, koncerata i sl., birani u 14% slučajeva. Odgovor «nešto drugo» uz ovo pitanje odabralo je približno 7% sudionika. U tom slučaju ispitanici navode odgovore poput «izlazim u kvartu» (navodi 1% svih ispitanih) te nalazimo različite pojedinačne odgovore (kućne zabave/tulumi, šetnje, izlazim na razna mesta, bilo gdje i sl.).

Slika 3.
Postotak odgovora na pitanje «GDJE NAJČEŠĆE IZLAZIŠ?» na razini cijelokupnog uzorka (bilo je moguće odabrati više odgovora)

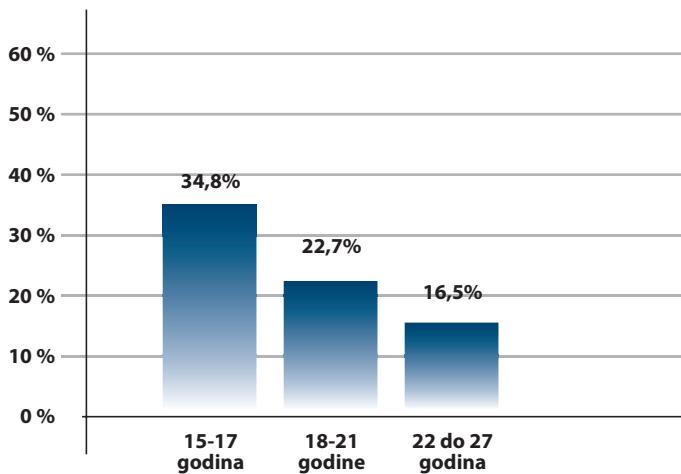
Slika 4.
**Grafički prikaz čestine mjesta gdje mladi najčešće izlaze s obzirom na spol
Postotak mladića i djevojaka koji navode pojedini odgovor**

Ukoliko mjesto izlaska mladih analiziramo s obzirom na spol ispitanika, nalazimo dvije statistički značajne razlike (slika 4.). Prva statistički značajna razlika ($\chi^2=22,4$; $p<0,01$) odnosi se na češće provođenje vremena u parkovima od strane mladića (33,5%) u odnosu na djevojke (22,1%). Druga značajna razlika odnosi se na kulturna događanja kao mjesto provođenja slobodnog vremena. Djevojke nešto češće navode ovaj odgovor (16,5%) od mladića (10,8%) i ta razlika statistički je značajna ($\chi^2=9,0$; $p<0,01$). U kafiće i klubove mladići i djevojke izlaze podjednako često.

Analiza najčešćih mesta izlazaka s obzirom na dob također ukazuje na razlike. Park je mjesto gdje se okupljaju mlađi i oni koji uglavnom nemaju finansijska sredstava za druge oblike izlazaka.

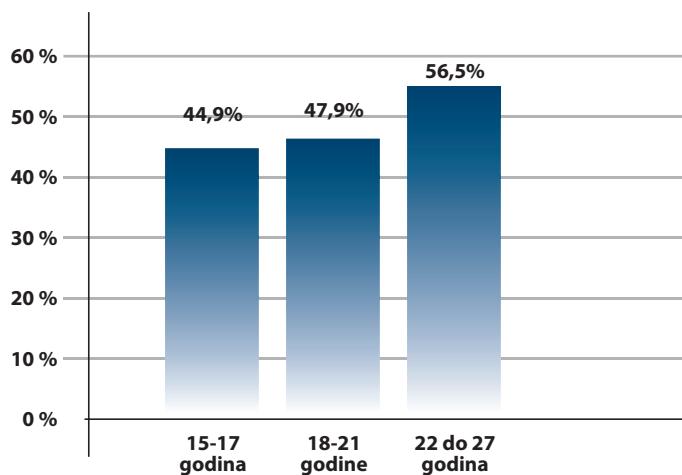
Slika 5.
Grafički prikaz čestine izlaska u park s obzirom na dob ispitanika

Razlika među dobnim skupinama statistički je značajna ($\chi^2=38,9$; $p<0,01$). Maloljetni češće navode izliske u park (34,8% slučajeva), dok očekivano ispitanici u starijoj dobroj skupini ovaj odgovor biraju u svega 16,5% slučajeva.

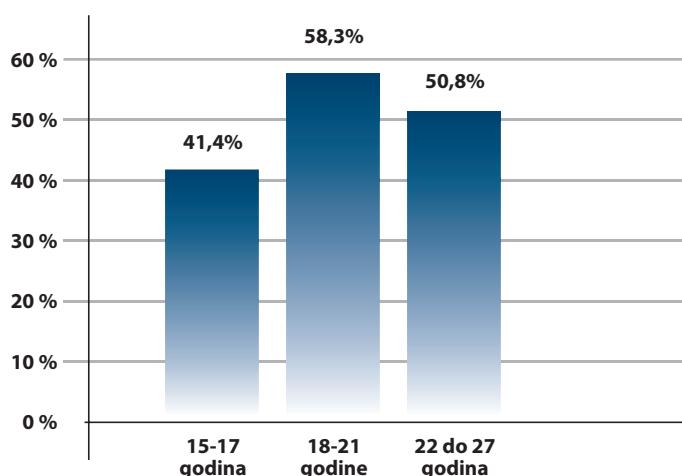
4. REZULTATI

Slika 6.
Grafički prikaz čestine izlaska u kafić s obzirom na dob ispitanika

Razlika među dobnim skupinama statistički je značajna ($\chi^2=10,0$; $p<0,01$). Odgovori ispitanika pokazuju da stariji ispitanici nešto češće izlaze u kafiće. Takav oblik izlaska zahtjeva određena financijska sredstva, stoga je ovaj oblik provođenja vremena češći kod starijih. Ipak, 44,9% ispitanih u najmlađoj dobroj skupini navode da vrijeme provode izlaskom u kafiće.

Slika 7.
Grafički prikaz čestine izlaska u klubove s obzirom na dob ispitanika

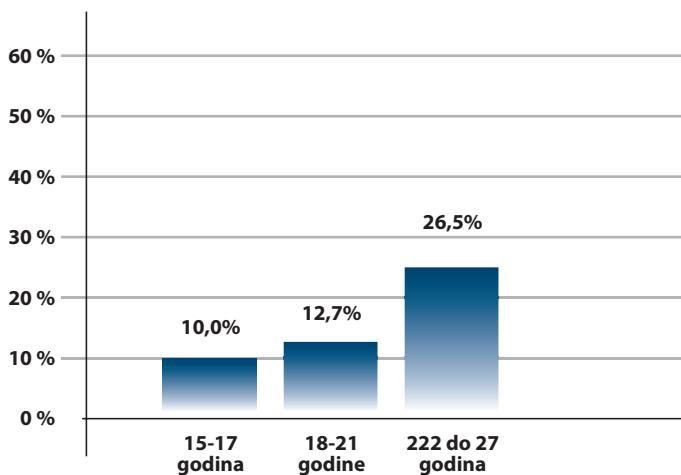

Razlika među dobnim skupinama statistički je značajna ($\chi^2=32,1$; $p<0,01$). Mlađi maloljetnici u doboj skupini 18 do 21 godine najčešće navode klub kao mjesto izlaska (58,3%).

Ovaj način provođenja slobodnog vremena u značajnoj mjeri ovisi o vrsti klubova i prilagođenosti njihove ponude i programa određenoj doboj skupini.

Slika 8.

Grafički prikaz čestine izlaska na kulturna događanja s obzirom na dob ispitanika

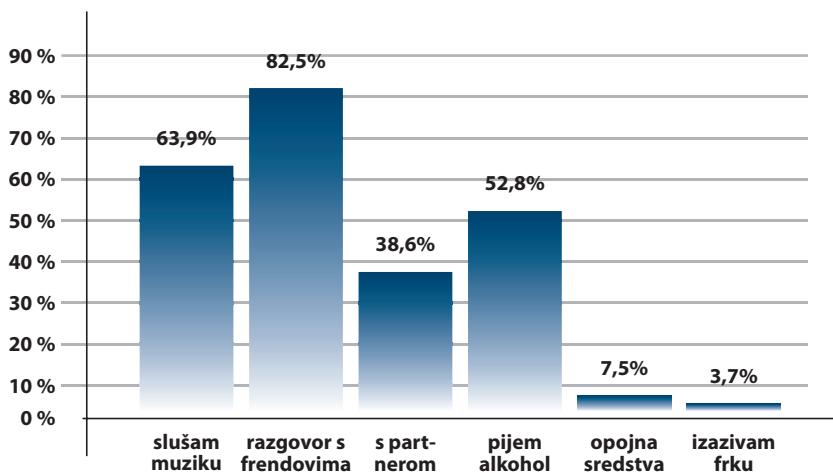
Razlika među dobnim skupinama je statistički značajna ($\chi^2=43,4$; $p<0,01$). Kulturna događanja kao mjesto izlaska najčešće navode stariji ispitanici.

4.1.4. Aktivnosti mladih za vrijeme izlaska

Kroz sljedeće pitanje nastojalo se ispitati dominantnu vrstu aktivnosti kojom se mlađi bave tijekom izlaska. Ponuđeni odgovori na ovo pitanje bili su: A) slušam muziku; B) razgovaram s frendovima; c) družim se s curom/dečkom; D) ispijam alkoholna pića; E) konzumiram opojna sredstva; F) izazivam frku; G) nešto drugo.

Slika 9.

Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?» na razini cjelokupnog uzorka (bilo je moguće odabratи više odgovora)

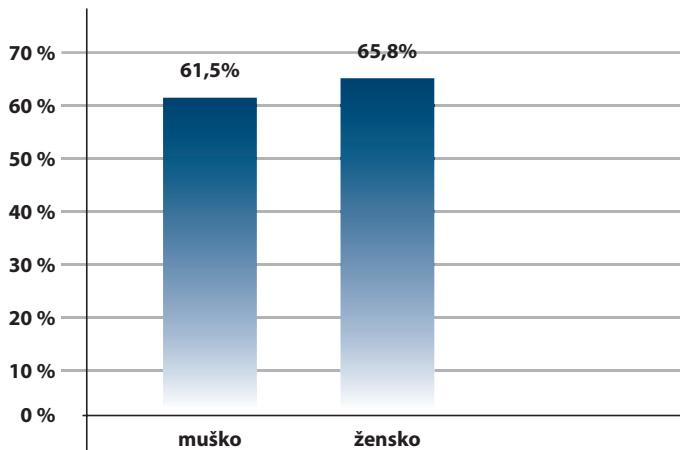

Na razini cjelokupnog uzorka razgovor s prijateljima dominira kao najčešći oblik aktivnosti (82,5%), zatim slijedi slušanje muzike (63,9%) i što je posebno zabrinjavajuće u 52,8% slučajeva mladi navode konzumaciju alkohola te opojnih sredstava u 7,5% slučajeva. 38,6% ispitanih provodi vrijeme s partnerom. Izazivanje nereda predstavlja dominantnu aktivnost za 3,7% mladih u našem uzorku.

4.1.5. Slušanje muzike

Slika 10.

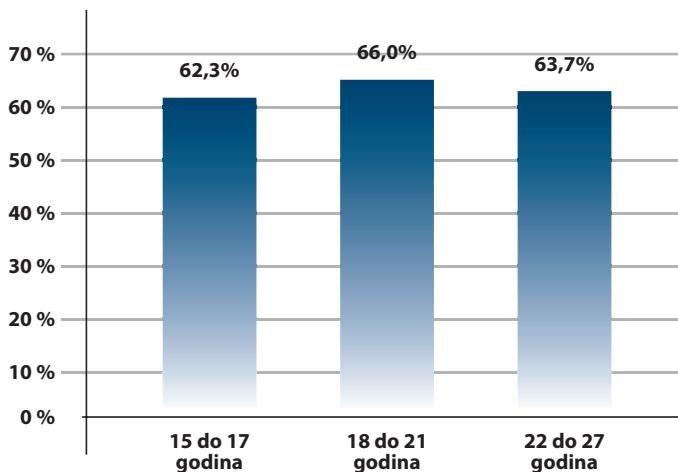
Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?» (odgovor: slušam muziku) prema spolu

Razlika prema spolu nije statistički značajna ($\chi^2=2,8$; $p>0,05$), što znači da mladići i djevojke podjednako često navode odgovor «slušam muziku»

Slika 11.

**Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?»
(odgovor: slušam muziku) prema dobi ispitanika**

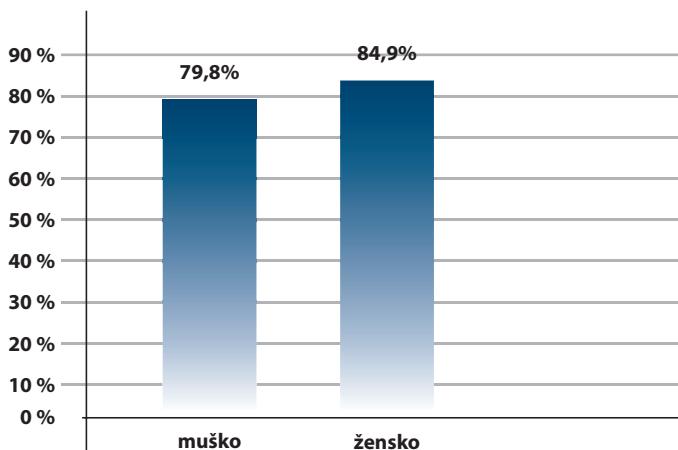

Razlika među dobним skupinama nije statistički značajna ($\chi^2=1,7$; $p>0,05$). Kao što se vidi, približno dvije trećine ispitanika u sve tri dobne skupine navodi da im je slušanje muzike jedna od aktivnosti za vrijeme izlaska.

4.1.6. Razgovor s prijateljima

Slika 12.

**Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?»
(odgovor: razgovaram s frendovima) prema spolu**

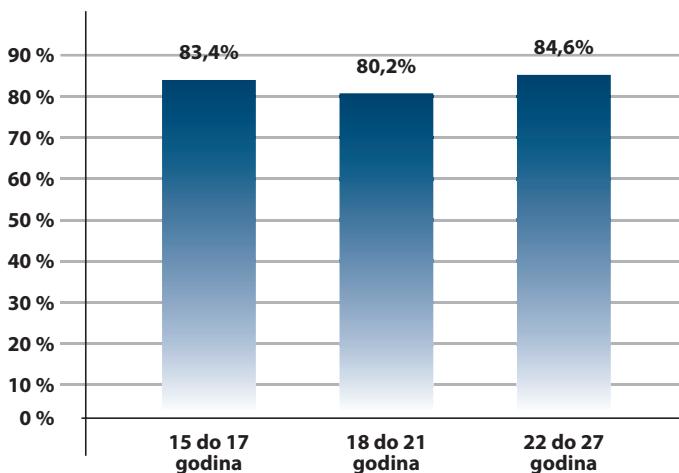

4. REZULTATI

Razlika prema spolu statistički je značajna ($\chi^2=6,3$; $p<0,05$). Djevojke nešto češće navode razgovor s prijateljima kao aktivnost za vrijeme izlaska.

Slika 13.

**Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?»
(odgovor: razgovaram s frendovima) prema dobnim skupinama**

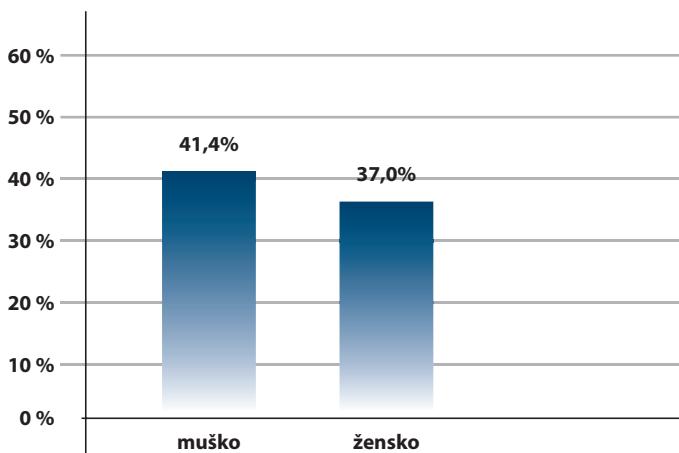

Razlika među dobnim skupinama nije statistički značajna ($\chi^2=2,9$; $p>0,05$). Razgovor s prijateljima najčešća je aktivnost za vrijeme izlaska u svim dobnim skupinama.

4.1.7. Druženje s curom ili dečkom

Slika 14.

**Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?»
(odgovor: družim se s curom/dečkom) prema spolu**

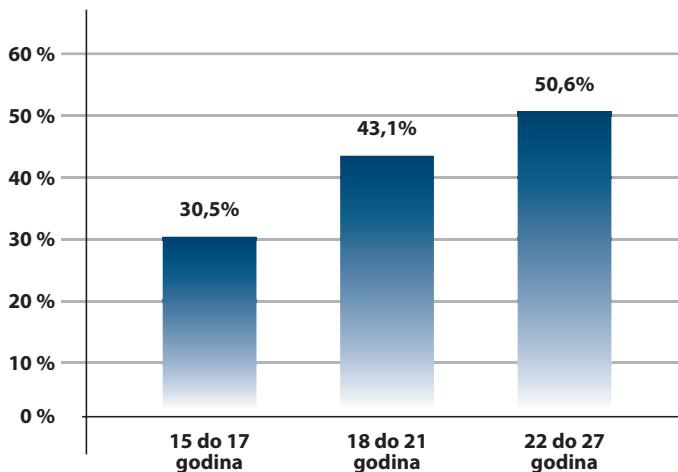

Razlika prema spolu nije statistički značajna ($\chi^2=2,4$; $p>0,05$), što znači da i mladići

i djevojke podjednako često navode druženje s partnerom/partnericom kao način provođenja vremena tijekom izlaska.

Slika 15.

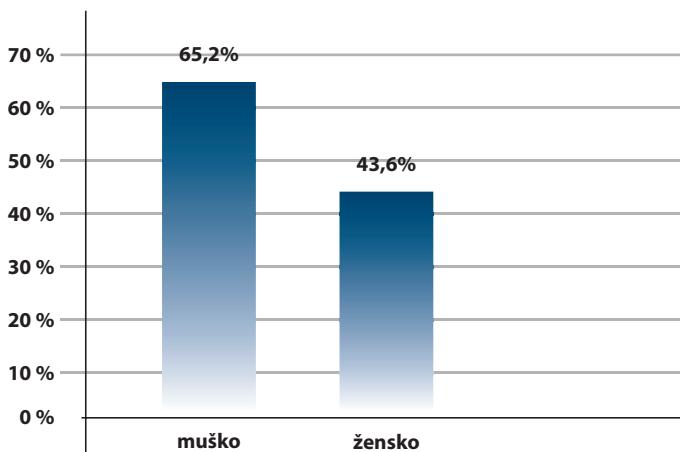
**Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?»
(odgovor: družim se s curom/dečkom) prema dobnim skupinama**

Razlika među dobnim skupinama je statistički značajna ($\chi^2=38,0$; $p<0,01$). S porastom dobi izlazak s partnerom postaje češći oblik provođenja vremena. U mlađoj dobroj skupini (15 do 17 godina) 30,5% ispitanih navodi izliske s partnerom kao način provođenja vremena, u srednjoj dobroj skupini taj postotak raste na 43,1%, dok kod starijih od 22 godine taj odgovor bira polovica ispitanika.

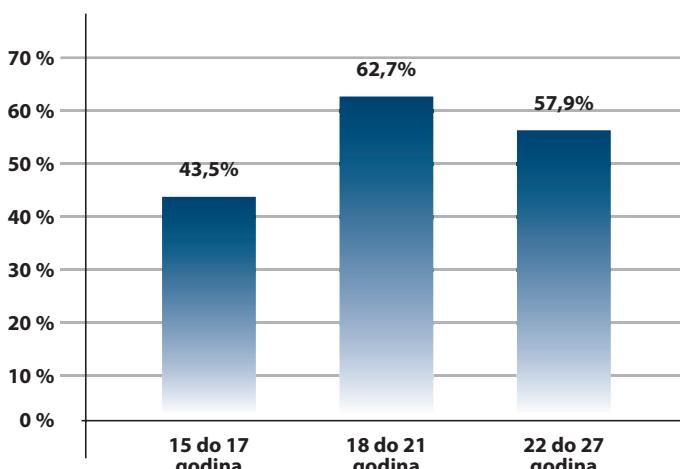
4.1.8. Ispijanje alkoholnih pića

Slika 16.
Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?» (odgovor: ispijam alkoholna pića) prema spolu

Razlika prema spolu statistički je značajna ($\chi^2=63,8$; $p<0,01$), pri čemu očekivano mladići ispijanje alkohola navode u 65,2% slučajeva, a djevojke u 43,6%. Ovaj podatak ukazuje da značajan broj mlađih za vrijeme izlaska konzumira alkohol, što je vrlo često povezano s povećanom vjerojatnošću agresivnog ponašanja i nasilja. Učestalost konzumacije alkohola, te očito njegova dostupnost, kao i sustav vrijednosti koji tolerira uporabu alkohola rezultiraju s velikim brojem mlađih koji u ranoj dobi započinju s konzumacijom alkohola.

Slika 17.
Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?» (odgovor: ispijam alkoholna pića) prema dobnim skupinama

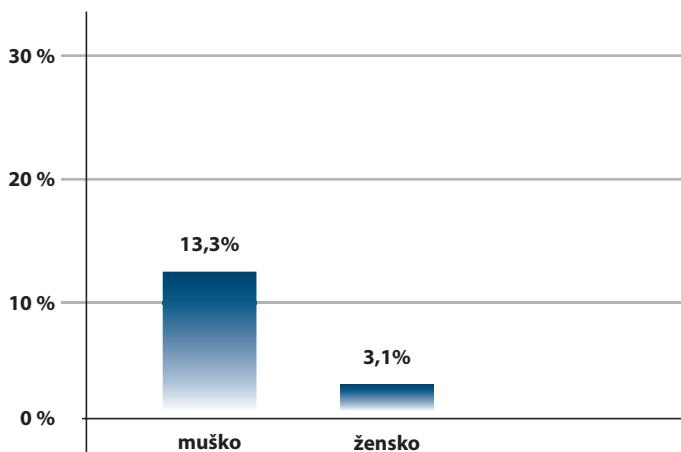

Ukoliko analiziramo razlike u odgovorima prema dobним skupinama, također nalazimo statistički značajnu ($\chi^2=44,3$; $p<0,01$) razliku koja može biti znak za zabrinutost. Naime, u kategoriji od 18. do 21. godine čak 62,7% mladih navodi da konzumira alkohol. Ukoliko u toj dobnoj skupini uzmememo u obzir odgovore samo muških ispitanika nalazimo 72,4% ispitanika koji navode da konzumiraju alkohol. Konzumaciju alkohola navodi 57,9% ispitanih u starijoj dobnoj skupini te još uvijek veliki broj ispitanika iz najmlađe dobne skupine (43,5%).

4.1.9. Konzumiranje opojnih sredstava

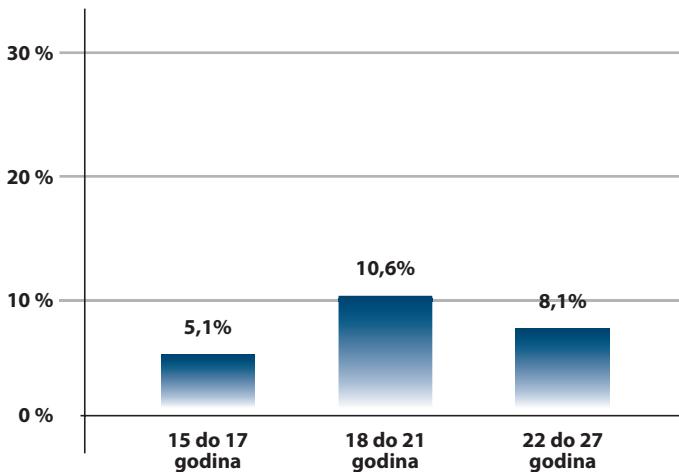
Slika 18.

Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?» (odgovor: konzumiram opojna sredstva) prema spolu

Razlika prema spolu statistički je značajna ($\chi^2=50,0$; $p<0,01$). 13,3% mladića odgovorilo je da konzumiraju opojna sredstva za vrijeme izlaska u odnosu na 3,1% djevojaka. S obzirom da je ispitivanje bilo anonimno, ali u direktnom kontaktu s anketarom, moguće je da su ove brojke i više. Pored toga, u pitanju nije specificirano o kakvima oblicima psihoaktivnih tvari se radi.

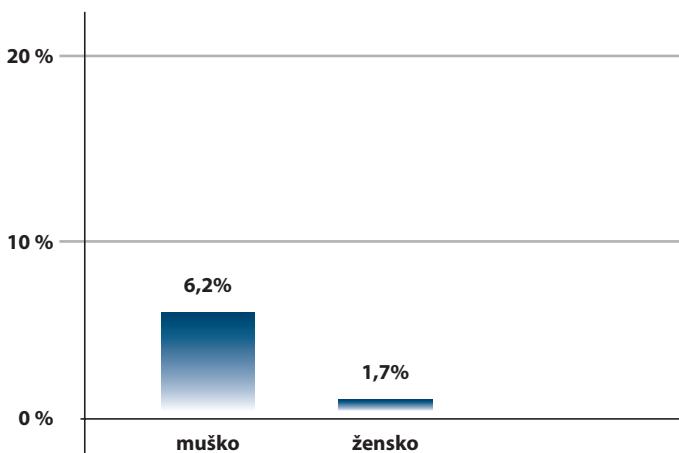
Slika 19.
Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?»
 (odgovor: konzumiram opojna sredstva) prema dobnim skupinama

Razlika među dobnim skupinama je statistički značajna ($\chi^2=12,5$; $p<0,01$). Kao što je slučaj s konzumacijom alkohola, ponovno uočavamo da su u najvećem riziku mlađi maloljetnici u dobi između 18 i 21 godine koji u 10,6% slučajeva navode konzumaciju opojnih sredstava za vrijeme izlaska. Kod mlađe dobne skupine taj postotak je 5,1%, a kod starijih 8,1%.

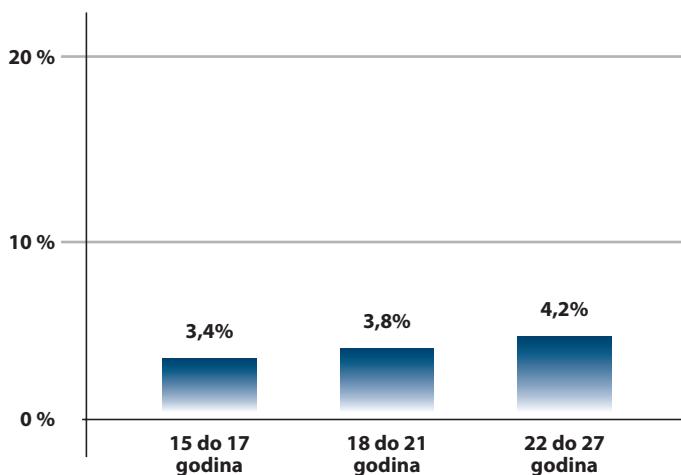
4.1.10. Izazivanje frke

Slika 20.
Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?»
 (odgovor: izazivam frku) prema spolu

Kao što se moglo očekivati, razlika prema spolu statistički je značajna ($\chi^2=19,7$; $p<0,05$). Mladići u većem broju navode da im je izazivanje «frke» ili traženje nevolja način kako u određenim slučajevima provode slobodno vrijeme. Na žalost, ovaj način provođenja vremena treba zabrinuti i roditelje i društvo budući da se iz ovakavog ponašanja vrlo često generira nasilje u kojemu stradaju i slučajne žrtve. Ovakovo ponašanje povezano je s poremećenim sustavom vrijednosti kod mlade osobe, vrlo često poremećenih odnosa u obitelji te pokušaj «samoaktualizacije» i ostvarenja vlastite najčešće «muške uloge» na potpuno krivi način.

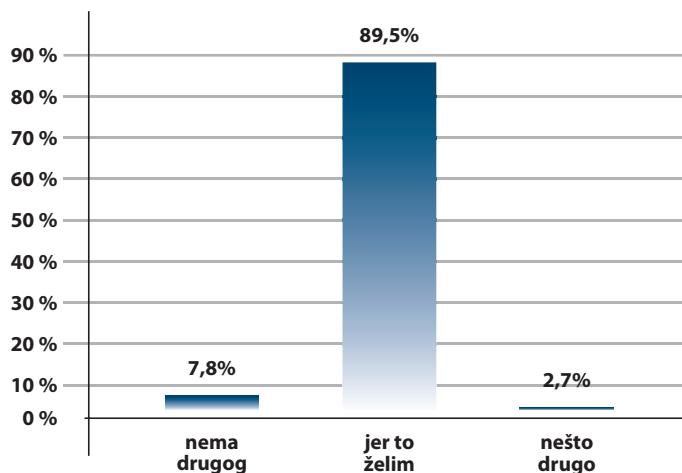
Slika 21.
Postotak odgovora na pitanje «ŠTO NAJČEŠĆE RADIŠ TIJEKOM IZLASKA?»
(odgovor: izazivam frku) prema dobnim skupinama

Razlika među dobnim skupinama nije statistički značajna ($\chi^2=0,4$; $p>0,05$) vezano uz izazivanje nereda kao načina provođenja vremena.

4.1.11. Razlozi za navedeni način provođenja vremena

Nakon što su naveli kako pretežno provode slobodno vrijeme, ispitanici su trebali obrazložiti provode li vrijeme na navedeni način jer upravo to žele ili zato jer nemaju drugog izbora. Najveći broj ispitanika u cijelokupnom uzorku (89,5%) navodi da upravo to želi. Svega 7,8% navodi da se tako ponašaju jer nemaju drugog izbora, odnosno alternative.

Slika 22.**Grafički prikaz odgovora na pitanje «ZAŠTO NA OVAJ NAČIN PROVODIŠ VRIJEME?»**

Dio ispitanika koji su dali odgovor «nešto drugo» navode da je način na koji provode slobodno vrijeme pod utjecajem prijatelja i okoline, materijalnih mogućnosti, a pojedinci navode da dijelom sami biraju način provođenja vremena, dok istovremeno nemaju drugog izbora.

Tablica 4.**Postotak odgovora na pitanje «ZAŠTO NA OVAJ NAČIN PROVODIŠ VRIJEME?» prema spolu**

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli uzorak
jer nemam drugi izbor	10,3%	5,9%	7,8%
jer to želim	86,4%	92,0%	89,5%
nešto drugo	3,3%	2,1%	2,7%
	100%	100%	100%

Ukoliko analiziramo dobivene razlike prema spolu, vidimo da su mladići nešto manje zadovoljni mogućnostima izbora. Oni u 10,3% slučajeva navode da nemaju drugog izbora, dok 5,9% djevojaka navodi isto. Ova razlika je statistički značajna ($\chi^2=11,5$; $p<0,01$).

Tablica 5.
Postotak odgovora na pitanje »ZAŠTO NA OVAJ NAČIN PROVODIŠ VRIJEME?«
prema dobnim skupinama

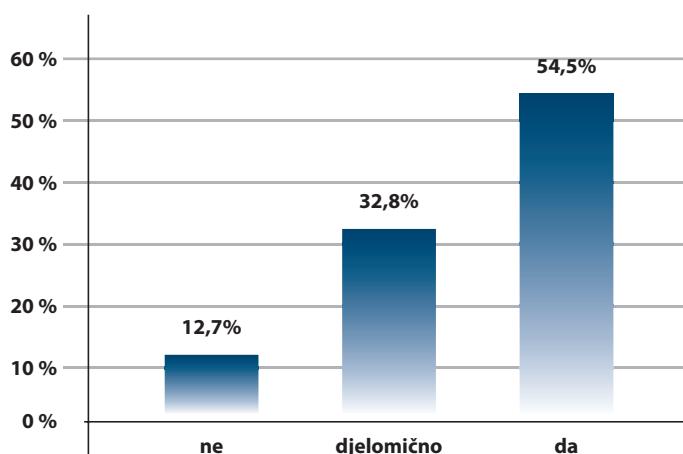
Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
jer nemam drugi izbor	7,3%	8,0%	8,6%	7,8%
jer to želim	90,6%	89,7%	86,8%	89,6%
nešto drugo	2,1%	2,3%	4,6%	2,7%
	100%	100%	100%	100%

Što se tiče razlika među dobnim skupinama ona nije statistički značajna ($\chi^2=5,4$; $p>0,01$) i struktura odgovora je slična u sve tri dobne skupine.

4.2. KAKO MLADI PROCJENJUJU VLASTITU SIGURNOST?

Jedno od ključnih pitanja u istraživanju odnosilo se na procjenu mladih o vlastitoj sigurnosti u gradu Zagrebu. 54,5% ispitanih odgovara da se osjećaju sigurno u gradu Zagrebu, 32,8% odgovara da se osjećaju djelomično sigurno, dok 12,7% ispitanih navodi da se ne osjećaju sigurno. Prema tome, na osnovi samoprocjene, mladi su podijeljeni oko osjećaja sigurnosti u gradu, pri čemu se nešto više od polovine ispitanih osjeća sigurno.

Slika 23.
Grafički prikaz odgovora na pitanje «OSJEĆAŠ LI SE SIGURNO?»

4. REZULTATI

Tablica 6.
Postotak odgovora na pitanje «OSJEĆAŠ LI SE SIGURNO?» prema spolu

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli uzorak
ne	11,5%	13,6%	12,7%
djelomično	26,6%	37,7%	32,8%
da	61,9%	48,7%	54,5%
	100%	100%	100%

S obzirom na osjećaj sigurnosti, postoji statistički značajna razlika između djevojaka i mladića ($\chi^2=24,5$; $p<0,01$). Iz tablice 6. vidi se da je 61,9% mladića izjavilo da se osjećaju sigurno, dok isti odgovor navodi 48,7% djevojaka. Pored toga, djevojke u 37,7% slučajeva navode da se osjećaju djelomično sigurno, dok 13,6% navodi da se ne osjećaju sigurno u gradu Zagrebu.

Tablica 7.
Postotak odgovora na pitanje «OSJEĆAŠ LI SE SIGURNO?» prema dobnim skupinama

Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
ne	13,7%	12,1%	11,5%	12,7%
djelomično	34,6%	33,8%	26,5%	32,8%
da	51,7%	54,1%	62,0%	54,5%
	100%	100%	100%	100%

Analiza odgovora na pitanje o osjećaju sigurnosti u gradu Zagrebu pokazuje da nema značajne razlike između tri dobne skupine ($\chi^2=8,3$; $p>0,05$). Kao što se vidi iz tablice 7. ispitanici iz tri različite dobne skupine u podjednakom stupnju procjenjuju osjećaj vlastite sigurnosti u gradu Zagrebu. Rezultati ukazuju na određeni trend prema kojem se stariji od 22 godine osjećaju nešto sigurnije. Između odgovora maloljetnika i mlađih punoljetnika ne postoji nikakva razlika u samoprocjeni sigurnosti.

Faktori koji su nisko, ali statistički značajno, povezani s osjećajem manje sigurnosti jesu ženski spol, mlađa dob i osobno iskustvo nasilja.

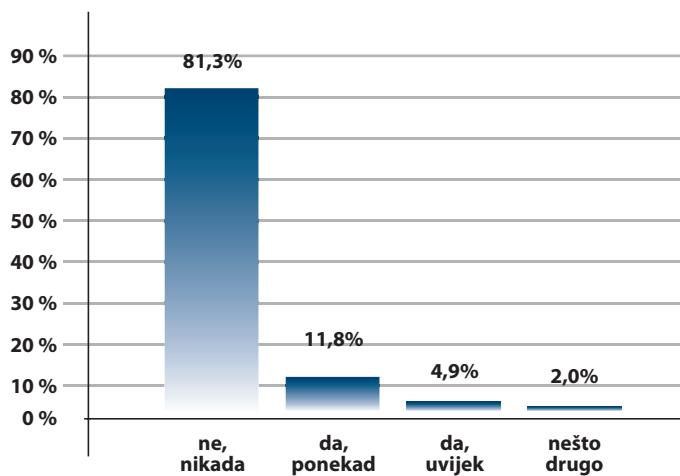
Mladi koji su naveli da ne pripadaju niti jednoj subkulturnoj skupini nešto češće navode da se osjećaju sigurnima. Unutar uzorka mladića, pripadnici pankera osjećaju se nešto manje sigurnima od ostalih skupina, dok pripadnici navijačkih skupina u nešto većem broju navode da se osjećaju sigurnima.

4.3. NOSE LI MLADI SREDSTVA ZA SAMOOBRANU?

Pitanje 9. odnosilo se na ponašanje mladih vezano uz samoobranu i glasilo je «Nosiš li nešto za samoobranu (sprej, nož, palica i sl.)?». Na razini cijelog uzorka najveći broj mladih (81,3%) navodi da ne nose nikakvo sredstvo za samoobranu. 11,8% ponekad nosi neko sredstvo, dok 4,9% navodi da redovito nose uz sebe neko sredstvo za samoobranu. 2,0% ispitanih navodi neki drugi oblik ponašanja koje nudi mogućnost obrane ili samoobrane. Drugi načini samoobrane koje ispitaniči navode jesu poznavanje borilačkih vještina, izlazak u društvu ili grupi, cipele, sprej za zaštitu. To znači da oko 19% mladih planira neki oblik samoobrane, što ukazuje da većina mladih ipak ne smatra nužnim koristiti neki oblik samoobrane.

Slika 24.

Grafički prikaz odgovora na pitanje «**NOSIŠ LI NEŠTO ZA SAMOOBRANU (SPREJ, NOŽ, PALICA, BOXER, I SL.)?**»

Tablica 8.

Postotak odgovora na pitanje «**NOSIŠ LI NEŠTO ZA SAMOOBRANU (SPREJ, NOŽ, PALICA, BOXER, I SL.)?**» prema spolu

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli uzorak
ne, nikada	81,8%	80,9%	81,3%
da, ponekad	10,9%	12,4%	11,8%
da, uvijek	5,1%	4,7%	4,9%
nešto drugo (tečaj samobrane)	2,2%	2,0%	2,0%
	100%	100%	100%

4. REZULTATI

Zanimljivo je da prema pitanju o nošenju sredstava za samoobranu nema nikakve razlike prema spolu ($\chi^2=0,8$; $p>0,05$).

Tablica 9.

Postotak odgovora na pitanje «NOŠIŠ LI NEŠTO ZA SAMOOBRANU (SPREJ, NOŽ, PALICA, BOXER, I SL.)?» prema dobnim skupinama

Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 .	Cijeli uzorak
ne, nikada	83,7%	78,3%	80,5%	81,3%
da, ponekad	10,7%	13,3%	11,7%	11,8%
da, uвijek	3,9%	6,3%	5,1%	4,9%
nešto drugo (tečaj samobrane)	1,7%	2,1%	2,7%	2,0%
	100%	100%	100%	100%

Razlika s obzirom na dob nije se pokazala značajnom ($\chi^2=6,9$; $p>0,05$).

4.4. OSOBNA ISKUSTVA MLADIH VEZANA UZ NASILJE

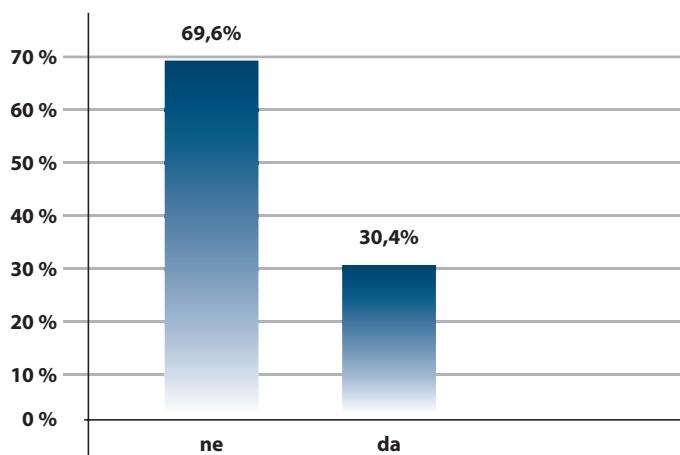
Sljedeća skupina pitanja odnosila se na osobna iskustva mladih vezana uz izloženost nekom obliku nasilja ili prijetnjama. I ova pitanja treba interpretirati u kontekstu uzorka mladih koji izlaze te ne reprezentira u potpunosti populaciju svih mladih u gradu.

4.4.1. Koliko je mladih doživjelo fizički napad ili prijetnju prilikom izlaska?

Prvo pitanje u ovom dijelu glasilo je «Je li te tijekom izlaska netko fizički napao ili prijetio proteklu godinu dana?» te se odnosilo na osobnu izloženost nekom obliku nasilja. Od svih ispitanih 30,4% navodi da su bili izloženi nekom obliku nasilja tijekom protekle godine. Ovdje treba naglasiti da je anketa provedena krajem 2008. godine.

Slika 25.

Postotak odgovora na pitanje «JE LI TE TIJEKOM IZLASKA NETKO FIZIČKI NAPAO ILI PRIJETIO PROTEKLU GODINU DANA?»

Tablica 10.

Postotak odgovora na pitanje «JE LI TE TIJEKOM IZLASKA NETKO FIZIČKI NAPAO ILI PRIJETIO PROTEKLU GODINU DANA?» prema spolu

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli uzorak
ne	56,8%	79,8%	69,6%
da	43,2%	20,2%	30,4%
	100%	100%	100%

Odgovori ispitanika statistički značajno se razlikuju s obzirom na spol ($\chi^2=84,46$; $p<0,01$), pri čemu 20,2% djevojaka navodi da su bile izložene nasilju, dok je među mladićima taj broj značajno veći i iznosi 43,2%. Ovaj postotak vrlo je visok i pokazuje da je značajan broj mladića bio izložen nekom obliku nasilja samo u protekloj godini. Ovdje treba naglasiti da se radi o izloženosti nasilju tijekom izlaska, dok su ovdje isključeni oblici obiteljskog nasilja te druge situacije koje nisu povezane s izlascima.

Tablica 11.

Postotak odgovora na pitanje «JE LI TE TIJEKOM IZLASKA NETKO FIZIČKI NAPAO ILI PRIJETIO PROTEKLU GODINU DANA?» prema dobnim skupinama

Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
ne	67,1%	70,1%	76,1%	69,6%
da	32,9%	29,9%	23,9%	30,4%
	100%	100%	100%	100%

4. REZULTATI

Razlika s obzirom na dob također se pokazala značajnom ($\chi^2=7,1$; $p<0,05$). Zabrinjavajući je podatak da čak 32,9% mlađih u dobi između 15 i 17 godina navodi da su bili izloženi nasilju tijekom protekle godine, 29,9% mlađih punoljetnika te 23,9% starijih ispitanika u dobi od 22 do 27 godina.

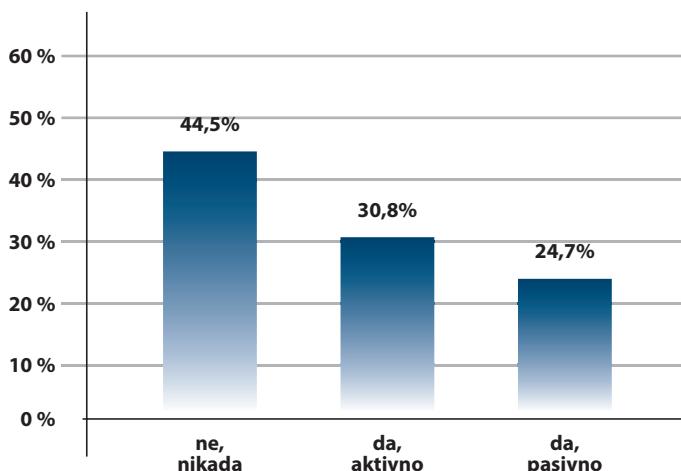
4.4.2. Sudjelovanje u tučnjavi

Sljedeće pitanje odnosilo se na osobno sudjelovanje u tučnjavi kao fizičkom obliku nasilja.

Na razini cjelokupnog uzorka 44,5% ispitanika navodi da nisu nikada sudjelovali u tučnjavi. Aktivno je sudjelovalo u tučnjavi 30,8% ispitanih, dok su kao pasivni promatrači sudjelovali 24,7% mlađih ispitanih u ovom istraživanju.

Slika 26.

Postotak odgovora na pitanje «JESI LI IKADA SUDJELOVAO U TUČNJAVI?»

Tablica 12.

Postotak odgovora na pitanje «JESI LI IKADA SUDJELOVAO U TUČNJAVI?» prema spolu

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli uzorak
ne, nikada	26,4%	58,1%	44,5%
da, aktivno sam sudjelovao/la	54,5%	12,3%	30,8%
da, kao pasivni promatrač	19,1%	29,6%	24,7%
	100%	100%	100%

Očekivano, odgovori na ovo pitanje značajno se razlikuju s obzirom na spol ($\chi^2=286,9$; $p<0,01$). 58,1% djevojaka navodi da nisu nikada sudjelovale u tučnjavi, dok svega 26,4% mladića nema to iskustvo. Aktivno je u tučnjavi sudjelovalo 54,5% mladića, te svega 12,3% djevojaka. U ulozi pasivnog promatrača u tučnjavi je sudjelovalo 29,6% djevojaka i 19,1% mladića. Ovi rezultati ukazuju na relativno visok postotak mlađih koji su sudjelovali u tučnjavama, kao i na postojanje očekivane spolne razlike.

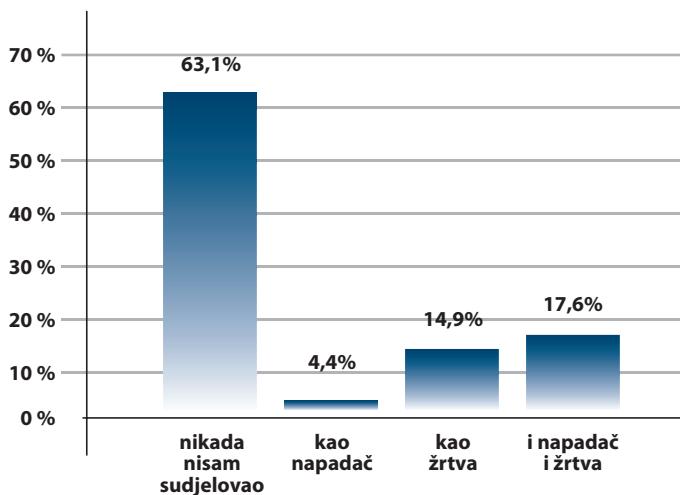
Tablica 13.
Postotak odgovora na pitanje «JESI LI IKADA SUDJELOVAO U TUČNJAVI?» prema dobnim skupinama

Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
ne, nikada	44,7%	42,0%	48,8%	44,5%
da, aktivno sam sudjelovao/la	30,4%	33,3%	27,0%	30,8%
da, kao pasivni promatrač	24,9%	24,7%	24,2%	24,7%
	100%	100%	100%	100%

Kako se pitanje odnosilo na sudjelovanje u tučnjavama, u bilo kojem periodu do sada, razlika među dobnim skupinama nije statistički značajna ($\chi^2=3,9$; $p>0,05$). Sličan broj mlađih u tri dobne kategorije navodi osobno iskustvo u sudjelovanju u tučnjavama što posredno može ukazivati da posljednjih godina nema bitne promjene u sudjelovanju mlađih u tučnjavama.

Pitanjem broj 12 nastojala se ispitati uloga ispitanika u tučnjavi. Od svih ispitanih u uzorku 4,4% sudjelovalo je u ulozi napadača (na uzorku mladića bilo je 6,7% aktivnih napadača, a na uzorku djevojaka 2,4%), 14,9% kao žrtve (na uzorku mladića 23,8% navodi ulogu žrtve, a 7,7% na uzorku djevojaka) te 17,6% u ulozi i napadača i žrtve (na uzorku mladića 31% navodi ovu ulogu te svega 7% djevojaka). Očekivano spolna razlika je značajna kao što se vidi iz tablice 14 ($\chi^2=280,7$; $p<0,01$).

Slika 27.
Postotak odgovora na pitanje «NA KOJI NAČIN SI SUDJELOVAO U TUČNJAVI (KAO NAPADAČ ILI ŽRTVA)?»

Rezultati očekivano ukazuju da su djevojke u vrlo malom broju slučajeva aktivni napadači, dok kod mladića dominiraju slučajevi u kojima su mladi i napadači i žrtve, što može uka-zivati na slučajeve nasilja bez jasnog povoda kao što su sukobi među skupinama te nasilje kao oblik «zabave» (tablica 14).

Tablica 14.
Postotak odgovora na pitanje «NA KOJI NAČIN SI SUDJELOVAO U TUČNJAVI (KAO NAPADAČ ILI ŽRTVA)?» prema spolu

Odgovor	Muškarci	žene	Cijeli uzorak
nikada nisam sudjelovao/la	38,5%	82,8%	63,1%
kao napadač	6,7%	2,4%	4,4%
kao žrtva	23,8%	7,7%	14,9%
i kao napadač i kao žrtva	31,0%	7,0%	17,6%
	100%	100%	100%

Razlika u odgovorima na ovo pitanje analizirana je i s obzirom na dob ispitanika.

Tablica 15.

Postotak odgovora na pitanje «NA KOJI NAČIN SI SUDJELOVAO U TUČNJAVI (KAO NAPADAČ ILI ŽRTVA)?» prema dobnim skupinama

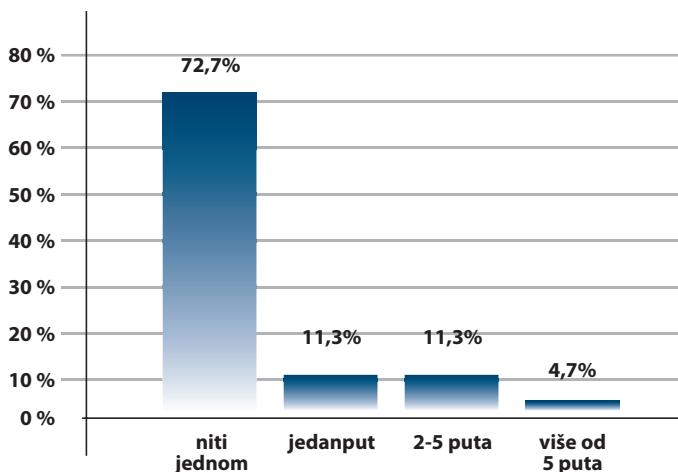
Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
nikada nisam sudjelovao/la	63,0%	60,6%	68,0%	63,1%
kao napadač	5,7%	3,4%	2,8%	4,4%
kao žrtva	14,0%	15,9%	15,2%	14,9%
i kao napadač i kao žrtva	17,3%	20,1%	14,0%	17,6%
	100%	100%	100%	100%

Iz tablice 15. uočljivo je da se oblik sudjelovanja u tučnjavama ne razlikuje s obzirom na dob ($\chi^2=10,4$; $p>0,05$), iako je uočljiva tendencija da se s dobi smanjuje sudjelovanje u tučnjavama u ulozi napadača.

Pitanje broj 13. odnosilo se na sudjelovanje u tučnjavama proteklih godinu dana.

Slika 28.

Postotak odgovora na pitanje «KOLIKO PUTOVATE SI SE POTUKAO/LA PROTEKLU GODINU DANA?»

Ukoliko se sudjelovanje u tučnjavama ograniči samo na proteklu godinu (tj. 2008. budući je anketa provedena krajem 2008.) dobivamo slične trendove, kao i kod prethodna dva pitanja. 72,7% ispitanih nije sudjelovalo u tučnjavama tijekom protekle godine. 11,3% sudjelovalo je jedanput, a isti postotak u dvije do pet tučnjava. 4,7% od svih ispitanih sudjelovalo je u više od 5 tučnjava samo tijekom protekle godine.

Tablica 16.

Postotak odgovora na pitanje »KOLIKO PUTA SI SE POTUKAO/LA PROTEKLU GODINU DANA?« prema spolu

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli uzorak
nikada	53,8%	87,7%	72,7%
1 put	17,7%	6,2%	11,3%
2 – 5 puta	20,1%	4,3%	11,3%
više od 5 puta	8,4%	1,8%	4,7%
	100%	100%	100%

I analiza rezultata prema spolu pokazuje da su tučnjave dominantno vezane uz muški spol. Statistički značajna ($\chi^2=194,0$; $p<0,01$) razlika u odgovorima pokazuje da 87,7% djevojaka nije sudjelovalo u tučnjavama za razliku od 53,8% mladića. I u svim ostalim kategorijama muški dio uzorka ima 3-4 puta veću učestalost odgovora o sudjelovanju tučnjavama.

Tablica 17.

Postotak odgovora na pitanje »KOLIKO PUTA SI SE POTUKAO/LA PROTEKLU GODINU DANA?« prema dobnim skupinama

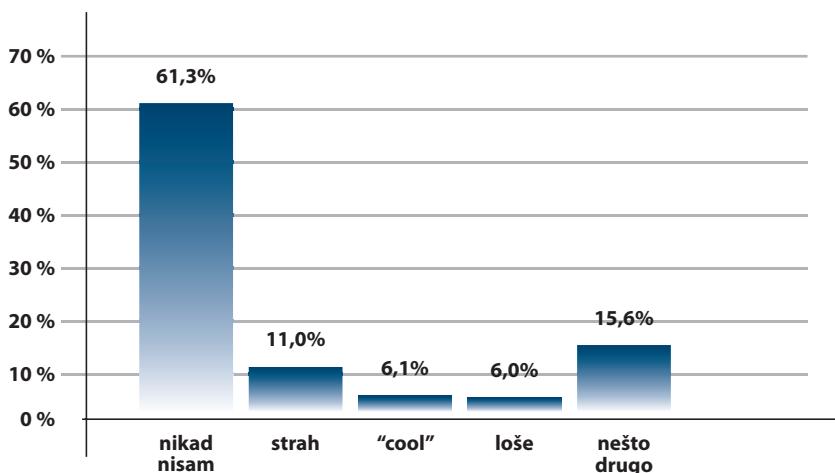
Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
nikada	68,0%	71,6%	86,4%	72,7%
1 put	11,6%	14,0%	5,6%	11,3%
2 – 5 puta	14,4%	10,3%	5,2%	11,3%
više od 5 puta	6,0%	4,1%	2,8%	4,7%
	100%	100%	100%	100%

U ovom slučaju razlika među dobnim skupinama je statistički značajna ($\chi^2=37,8$; $p<0,01$). Tako ispitanici u starijoj dobroj skupini u 86,4% slučajeva navode da nisu protekle godine sudjelovali niti jednom u tučnjavi, kod mlađih maloljetnika tučnjavu nije iskusilo 71,6% ispitanih, dok u najmlađoj dobroj kategoriji 68% ispitanih navodi isti odgovor. Jasan je trend da se s godinama smanjuje sudjelovanje u različitim oblicima fizičkog nasilja, ali je moguće da su ti oblici ozbiljniji.

Kroz sljedeće pitanje nastojalo se dobiti informaciju od ispitanika koji su sudjelovali u tučnjavama kako su se tada osjećali. Naime, iskustvo sudjelovanja u tučnjavama i drugim oblicima fizičkog nasilja kod nenasilnih mlađih osoba predstavlja stresan događaj koji može izazvati strah i povećani osjećaj nesigurnosti. Kod dijela mlađih, kojima je izazivanje tučnjave dio «načina» života kojim su ponekad okruženi od rane mladosti, to iskustvo može biti uobičajeno.

Slika 29.

Postotak odgovora na pitanje «KAKO SI SE TADA OSJEĆAO/LA!?» prema spolu (N=1330)

Na razini cjelokupnog uzorka odgovor na ovo pitanje dalo je 1330 ispitanika. Vidimo da je kod 11% od svih ispitanika u uzorku sudjelovanje u tučnjavi dovelo do osjećaja straha, 6,1% navodi da im je bilo «cool», tj. da im je to na neki način bilo zabavno. Unutar kategorije otvorenih odgovora oko 6% ispitanih navodi da su se osjećali loše, jadno i da su neko vrijeme proradivali događaj pa smo ih izdvojili u posebnu kategoriju. Unutar ostalih 15,6% odgovora u kategoriji «nešto drugo» još se može grupirati približno 2% odgovora «skočio mi je adrenalin (2,0%). Oko 2% ispitanika unutar cjelokupnog uzorka navodi odgovore koji se svode na odgovor da im je to bilo «dobro iskustvo» i «da im je bilo super».

Ukoliko iste odgovore analiziramo samo unutar uzorka ispitanika koji su sudjelovali u tučnjavi i dali neki odgovor, «osjećaj straha» navodi 28% ispitanika, «cool» su se osjećali 16%, loš osjećaj navelo je 15%, dok približno 40% navodi različita druga iskustva. Unutar ovih različitih specifičnih iskustava odgovora oko 5% navodi da im je skočio adrenalin, a sljedećih 5% da su se osjećali dobro.

Pored toga zabilježili smo niz pojedinačnih odgovora poput osjećao sam se bespomoćno, osjećao sam se bezveze, bilo mi svejedno, borio sam se za opstanak, osjećao sam se čudno, bio sam bijesan, ponosno jer sam ga razbio, ponosno jer sam zaštitio prijatelje, bio sam iznenaden i zbunjen, bio sam u šoku, tresao sam se, osjećao sam se dobro jer sam pomogao žrtvi, bio sam pijan, nisam imao izbora, osjećao sam se superiorno, bilo mi je neugodno, bio sam tužan i povrijeđen, bio sam glavni u društvu, bilo je grozno.

4. REZULTATI

Vrlo je važno da mladi imaju priliku proraditi ovu vrstu iskustva, pa i dobiti pomoć stručnjaka, jer posljedice sudjelovanja u nasilju mogu biti vrlo ozbiljne, osobito u razdoblju psihosocijalnog razvoja i adolescencije. Zabrinjavajuće je da dio mlađih prihvata nasilje kao normalan način rješavanja sukoba i da u tome nalazi neki oblik «zadovoljstva».

Tablica 18.

Postotak odgovora na pitanje »KAKO SI SE OSJEĆAO NAKON SUDJELOVANJA U TUČNJAVA« prema spolu

Odgovor	Muškarci	žene	Cijeli uzorak
nikada nisam sudjelovao/la u tučnjavi	39,9%	78,4%	61,3%
bilo me je strah	13,9%	8,6%	11,0%
osjećao/la sam se cool	10,5%	2,5%	6,1%
nešto drugo	35,7%	10,5%	21,6%
	100%	100%	100%

Razlika u odgovorima na ovo pitanje prema spolu statistički je značajna ($\chi^2=216,5$; $p<0,01$). Kod svega 2,5% djevojaka iz cjelokupnog uzorka nalazimo odgovor «osjećala sam se cool». Zanimljivo je da odgovor «strah» navodi nešto manje djevojaka (8,7%) u odnosu na mladiće (13,9%).

Tablica 19.

Postotak odgovora na pitanje »KAKO SI SE TADA OSJEĆAO/LA?« prema dobnim skupinama (N=1330)

Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 g.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
nikada nisam sudjelovao/la u tučnjavi	60,1%	59,2%	68,0%	61,3%
bilo me je strah	11,7%	11,1%	8,9%	11,0%
osjećao/la sam se cool	6,8%	5,6%	5,3%	6,1%
nešto drugo	21,4%	24,1%	17,8%	21,6%
	100%	100%	100%	100%

Razlika među dobnim skupinama, u ovom slučaju, nije statistički značajna ($\chi^2=7,4$; $p>0,05$).

4.5. PRIPADNOST SUBKULTURNIM SKUPINAMA

Tablica 20.**Postotak odgovora na pitanje »KOJOJ SKUPINI MLADIH PRIPADAŠ?« prema spolu**

Odgovor	muškarci	žene	Cijeli uzorak
niti jednoj	40,7%	45,7%	43,5%
punkeri	4,9%	5,3%	5,1%
skinheadsi	1,8%	0,8%	1,2%
šminkeri	12,4%	21,2%	17,3%**
heavy metal	9,8%	6,0%	7,7%**
hip hop	7,2%	5,3%	6,2%
emo	2,0%	1,8%	1,9%
navijačka skupina	9,6%	1,8%	5,3%**
nešto drugo	19,8%	20,1%	19,9%

** razlika je statistički značajna s obzirom na spol ($p<0,01$)

Kako su pojedini ispitanici svrstali sebe u više od jedne kategorije ukupan postotak je nešto veći od 100%.

Kao što se može vidjeti iz tablice 20. većina ispitanika ne smatra se pripadnikom neke određene skupine mladih (43,5%). Među pojedinim skupinama najveći je broj pripadnika kategorije «šminkeri» 17,3%, zatim «heavy metal» (7,7%), «hip hop» (6,2%), «punkeri» (5,1%). Približno 20% mladih dalo je odgovor u kategoriji «nešto drugo». Analizom odgovora unutar ove kategorije nalazimo još 5,7% «alternativaca» i 3,7% «rockera». Među ostale specifične odgovore spadaju «sve po malo», «student», «urbana subkultura», «narodnjaci», «casual», «tehno», «sportaši» i sl.

Što se tiče spolnih razlika u pripadnosti subkulturnim skupinama, statistički značajna razlika pronađena je unutar kategorija «navijačke skupine» (više mladića), «šminkeri» (više djevojaka) te «heavy metal» (više mladića).

Tablica 21.

Postotak odgovora na pitanje »KOJOJ SKUPINI MLADIH PRIPADAŠ?« prema dobnim skupinama

Odgovor	15 do 17 g.	18 do 21 go.	22 do 27 g.	Cijeli uzorak
niti jednoj	33,3%	47,9%	59,8%	43,3%**
punkeri	7,4%	3,5%	3,1%	5,3%**
skinheads	,9%	1,3%	1,9%	1,2%
šminkeri	22,9%	12,9%	12,4%	17,5%**
heavy metal	10,4%	6,7%	2,3%	7,6%**
hip hop	6,9%	6,0%	4,6%	6,2%
emo	2,1%	1,7%	1,5%	1,9%
navijačka skupina	6,4%	4,8%	3,1%	5,2%
nešto drugo	21,8%	19,0%	16,6%	19,9%

** razlika je statistički značajna s obzirom na dobnu skupinu ($p<0,01$)

S obzirom na pripadnost skupinama, ispitanici različite dobi razlikuju se s obzirom na pripadnost «pankerima» (najviše ih ima iz najmlađe dobne skupine), šminkerima (najviše ih je u najmlađoj doboj skupini), «heavy metal» (vrijedi ista tendencija).

Općenito s porastom dobi opada deklarirana pripadnost subkulturnim skupinama, što je očekivano prema razvojnim teorijama.

4.6. ZAŠTO SE MLADI NE OSJEĆAJU SIGURNO?

Kroz pitanje broj 7, od ispitanika se tražilo obrazloženje zašto se ne osjećaju sigurno kada izlaze van. Na ovo pitanje očekivan je odgovor ispitanika koji su naveli da se ne osjećaju sigurno prilikom izlaska. Od 634 ispitanika koji su u prethodnom pitanju naveli da se ne osjećaju sigurno ili da se barem djelomično ne osjećaju sigurno, dobili smo odgovore od 582 ispitanika. Preostala 52 ispitanika nisu obrazložili svoj odgovor da se osjećaju nesigurnima, dok oni koji su naveli da se osjećaju sigurnima nisu ni trebali odgovoriti na ovo pitanje.

Tablica 22.**Postotak odgovora na otvoreno pitanje «ZBOG ČEGA SE OSJEĆAŠ NESIGURNO KADA****IZLAZIŠ?» za cijeli uzorak (582 odgovora)****Postotak se odnosi na uzorak ispitanika koji se ne osjećaju sigurnima**

Kategorija odgovora	N Broj ispitanika	% od svih koji su odgovorili (582)	% od svih ispitanika u uzorku (1394)
A) zbog nasilnih pojedinaca, huligana, „tipova“			
koji izazivaju i traže tučnjavu, primitivaca, čudaka	157	27,0%	11,3%
B) zbog svega što se događa u posljednje vrijeme			
(ubojsztva, atentati)	148	25,4%	10,3%
C) opći strah, puno nasilja i tučnjava, nikad ne			
znaš što ti se može dogoditi	99	17,0%	7,1%
D) zbog nasilnih pijanaca, alkohola			
	56	9,6%	4,0%
E) zbog nasilnih pripadnika subkultura (bbb, skinsi,...)			
	25	4,3%	1,8%
F) jer imam osobno iskustvo nasilja i prijetnje			
	19	3,3%	1,4%
G) nesiguran put do kuće, noćni prijevoz			
	10	1,7%	0,7%
H) jer sam pripadnik subkulture, drugačiji sam			
	6	1,0%	0,4%
I) zbog pedofila			
	6	1,0%	0,4%
J) jer živim u opasnom kvartu			
	5	0,9%	0,4%
K) zbog narkomana			
	4	0,7%	0,3%
L) ostali specifični odgovori			
	47	8,1%	3,1%

Sve odgovore nastojali smo grupirati u skupine s obzirom na neka zajednička obilježja.

Najveći broj razloga za osobni osjećaj nesigurnosti koji navode mladi jest prisutnost nasilnih pojedinaca, huligana i tipova koji izazivaju i traže tučnjavu. Ovaj odgovor navodi 27% mladih iz uzorka onih koji se ne osjećaju sigurnima u gradu Zagrebu ili 11,3% od svih ispitanika u uzorku. Na drugom mjestu, kao razlog nesigurnosti, nalaze se odgovori povezani sa događajima u Zagrebu tijekom posljednjeg razdoblja (ubojsztvo Luke Rizza, atentati, nasilje nad pojedincima). Ovu kategoriju odgovora navodi 25,4% mladih koji se ne osjećaju sigurni (što iznosi 10,3% svih ispitanika).

Treću kategoriju razloga zbog kojih se mladi ne osjećaju sigurno karakterizira opći strah od nasilja i nepredviđenih opasnosti. Odgovore iz ove kategorije navodi 17% mladih koji se ne osjećaju sigurno. Ostale kategorije odgovora zastupljene su u manjoj mjeri, tako da strah od nasilnih pijanaca i alkoholiziranih osoba navodi 9,6% mladih, nesigurnost zbog pripadnika subkultura poput navijačkih skupina ili skeansa navodi 4,3% ispitanika u ovom

4. REZULTATI

uzorku. 3,3% mladih osjeća nesigurnost budući da su i sami imali iskustvo nasilja ili prijetnje. U manje od 2% slučajeva navode se odgovori koji se mogu svrstati u kategorije «problem s prijevozom» (mali broj noćnih autobusa i tramvaja), strah od pedofila, strah od narkomana, općenito opasan kvart u kojem ispitanik živi te pripadnost određenoj subkulturni koja je predmet provokacija nasilnika. Budući da su razlozi koje mladi navode kao uzroke osobnog osjećaja nesigurnosti u gradu važni za razumijevanje problematike te za programe prevencije navest ćemo neke od pojedinačnih odgovora u svakoj od navedenih kategorija. Ti odgovori ilustriraju osjećaje i razmišljanja mladih vezane uz osobni osjećaj sigurnosti u gradu Zagrebu.

Primjeri odgovora u kategoriji A: «nasilni pojedinci, huligani, tipovi koji izazivaju i traže tučnjavu (N=157)

jer ima huligana koji traže probleme	mladić	15 god.
zbog starijih koji često prave nered	djevojka	15 god.
ima svakakvih budala	djevojka	15 god.
zbog napetosti među ljudima	djevojka	15 god.
zbog nasilnika ima određenih ljudi koji stvaraju nered	mladić	15 god.
vole se tući i to im je zanimacija	mladić	15 god.
zbog čudnih likova, ljudi koji žicaju novac, zure nepristojno, dobacuju	djevojka	15 god.
zbog agresivnih tipova	mladić	15 god.
puno ljudi izaziva frku, hoće se tući i tuku koga stignu	djevojka	15 god.
postoje čudne vrste ljudi, koji odmjeravaju na čudan način pa se ne osjećam ugodno	djevojka	16 god.
zbog čudnih ljudi koji izazivaju	djevojka	16 god.
ima loših ljudi	djevojka	17 god.
grad je pun manjaka	djevojka	17 god.
postoji realna mogućnost da najdu neugodni ljudi	mladić	18 god.
grad je pun problematičnih ljudi (nižeg IQ)	mladić	18 god.
smatram da grad nije siguran i ima previše luđaka	djevojka	18 god.
zbog pijanih i agresivnih dečki	djevojka	18 god.
uvijek ima okrutnih i nemilosrdnih ljudi	mladić	18 god.
ima svakakvih ljudi noću na cesti	djevojka	19 god.
ima puno ljudi koji izazivaju, a policija nije djelotvorna	djevojka	19 god.
ima svakakvih kretna	mladić	20 god.

nikad ne znaš na kakvu budalu naletiš, zbog cjelokupnog stanja u gradu	djevojka	22 god.
zbog nekih čudnih tipova koji znaju biti po parkovima	mladić	22 god.
ima previše primitivnih ljudi neobičnih navika	djevojka	23 god.
Ijudi su previše rasistički u ovoj zemlji	mladić	24 god.
puno čudnih ljudi	mladić	24 god.

Primjeri odgovora u kategoriji B: «zbog svega sto se događa u posljednje vrijeme» (N=148)

puno nasilja u zadnje vrijeme	djevojka	15 god.
atentat na I. Pukanića	djevojka	15 god.
bojim se svega što čujem da se događa, izlazim u maloj grupi cura	djevojka	15 god.
zbog proteklih događaja	djevojka	15 god.
jer ima ubojstava, grad više nije siguran	djevojka	15 god.
zbog stanja u gradu	djevojka	16 god.
zbog aktualnih ubojstava	djevojka	16 god.
cjelokupne atmosfere	djevojka	16 god.
zbog proteklih događanja i neugodnih iskustava u prošlosti	mladić	16 god.
zbog događaja koji su se desili, npr. Luka Ritz	djevojka	16 god.
veće stope kriminala u gradu	djevojka	17 god.
zbog proteklih događaja i zbog toga što sam žensko	djevojka	17 god.
zbog događaja u zadnje vrijeme; nikad ne znaš tko te može napasti	djevojka	17 god.
sve što se događa u gradu i jer sam žensko	djevojka	17 god.
ima puno nasilja u društvu	djevojka	17 god.
čujem svašta na vijestima pa me strah	djevojka	17 god.
zbog raznih priča o tučnjavama i ubojstvima	djevojka	18 god.
Zagreb baš nije siguran dan	djevojka	19 god.
događaju se veliki problemi u gradu i zato što se može nastradati kao slučajni prolaznik	djevojka	19 god.
zbog raznih aktualnih ubojstava, incidenata na ulicama bez velikih posljedica za počinitelje	djevojka	20 god.
ubojstva, nesigurnost na cesti, puno je oružja	djevojka	21 god.
prostitucija u mojoj ulici, ubojstvo u mojoj ulici	mladić	23 god.

4. REZULTATI

Primjeri odgovora u kategoriji C: «opći strah, puno nasilja i tučnjava, nikad ne znaš» (N=99)

zbog tučnjava	djevojka	15 god.
zbog nasilja, izlazak je rizik	mladić	15 god.
bojam se da me netko ne napadne	djevojka	15 god.
strah me hodati sama da mi nešto ne naprave	djevojka	15 god.
bojam se da me netko ne uhvati	djevojka	15 god.
puno razbijanja po kafićima	djevojka	16 god.
ima previše nasilja	mladić	16 god.
zbog tučnjava i starijih ljudi	djevojka	16 god.
postoji mogućnost da budem napadnut	mladić	16 god.
uvijek netko može nešto loše učiniti drugoj osobi	mladić	17 god.
zbog ljudi, nasilja se najviše bojam	mladić	17 god.
uvijek postoji vjerojatnost da dođe do sukoba	mladić	18 god.
tučnje u klubovima s narodnom muzikom	djevojka	18 god.
nikad ne znam kad me netko može napasti	djevojka	18 god.
subotom ponekad idem na mesta gdje je već bilo neugodnih situacija - narodnjački klubovi	djevojka	21 god.
zbog čestih sukoba određenog sloja stanovištva	mladić	22 god.
sve veća prisutnost nasilja među mladima	mladić	24 god.
atmosfera nesigurnosti	mladić	24 god.
zbog neočekivanih konfliktnih situacija	djevojka	32 god.

Primjeri odgovora u kategoriji D: «pijanci, alkohol» (N=56)

zbog pijanih ljudi i nasilja	Djevojka	15 god.
neki se napiju pa se bojam da me ne napadnu	mladić	15 god.
ima puno pijanih budala	djevojka	15 god.
pijani dečki koji se tuku	djevojka	16 god.
zbog pijanih ljudi koji te mogu napasti	djevojka	16 god.
puno pijanih, a malo policije	djevojka	16 god.
zbog pijanaca, smetlara i kamiondžija koji nešto dobacuju, zbog puno ubojstava	djevojka	16 god.
strašljiva sam i bojam se pijanaca	djevojka	17 god.
zbog trenutnih događanja, alkohola i ljudi koji su nepredvidivi	djevojka	18 god.
ljudi piju pa postanu agresivni	mladić	19 god.
zbog posljednjih događaja, zlih, agresivnih i pijanih ljudi	djevojka	19 god.

puno je droge, alkohola, poslebno kada su utakmice s lošim rezultatom, tada su svi krivi navijačima	djevojka	23 god.
nikad ne znam hoće li negdje na mjestu izlaska biti neka frka jer se netko napije pa izaziva	djevojka	24 god.
nikada se ne zna kada se netko može okomiti na nas (alkoholizirani, drogirani...)	mladić	24 god.
zbog agresivnih ljudi koji konzumiraju drogu ili su pijani i onda ih ne možeš kontrolirati	djevojka	25 god.

Primjeri odgovora u kategoriji E: «zbog pripadnika subkultura (bbb, skinsi)» (N=25)

bojim se navijača bbb	djevojka	15 god.
“boysi” protiv “alternativaca”	djevojka	15 god.
zbog “skinheadsa” i “boysa”	djevojka	15 god.
zbog navijačkih skupna	mladić	16 god.
strah od “skinsa”	djevojka	16 god.
zbog nesubkulturnih ljudi	mladić	16 god.
zbog navijača i skupina dečki koji dobacuju svakakve gluposti i raznih luđaka	djevojka	16 god.
zato što nam prijete grupe (subkulture)	djevojka	17 god.
zbog različitih subkultura	djevojka	17 god.
ima alternativnih skupina koje mogu napasti iznenada i nikad se ne zna kad će koga napasti	djevojka	17 god.
neprijateljski nastrojenih subkultura-boysi	djevojka	17 god.
ubojsstvo Ritza, “skinheads”	mladić	20 god.
policija nas iz čistog mira tjera, navijači nas često napadaju	mladić	20 god.
ponekad ima nasilnih i agresivnih ljudi, uglavnom huligana bbb, ali i drugih pijanih	mladić	25 god.
ima puno subkultura tamo gdje ja izlazim	mladić	26 god.

Primjeri odgovora u kategoriji F: «osobno iskustvo nasilja» (N=19)

zbog aktualnih ubojstava (upucali prijateljicu ispred mene)	mladić	16 god.
napadaju me	djevojka	16 god.
jer je u prošlosti znalo biti problema i tučnjava	djevojka	17 god.
jer ima puno nasilja i prije par mjeseci su mi istukli frendicu jer je punkerica	djevojka	18 god.
jer su me već jednom pretukli i stalno se događaju tučnjave i ubojstva	djevojka	18 god.

4. REZULTATI

osjećam da će me netko napasti	mladić	19 god.
jer su mene par puta istukli, moje frendove, moju curu	mladić	19 god.
jer su mi ubili frenda	mladić	19 god.
znam nasilnike	mladić	21 god.
zato što sam već doživio neke napade	mladić	22 god.
zbog maltretiranja	mladić	22 god.
vidjela sam par tučnjava za vrijeme izlaska	djevojka	23 god.
jer su mene i mog dečka tukli	djevojka	23 god.
vidjela sam previše tučnjava	djevojka	24 god.
zbog napada oko Jabuke u noćnim satima	djevojka	26 god.
zbog aktualnih događanja i jer sam svjedočila nasilju	djevojka	26 god.

Primjeri odgovora u kategoriji G: «prijevoz» (N=10)

zbog noćnih tramvaja i situacija u njima	djevojka	17 god.
vraćam se kući gradskim prijevozom pa me strah, a i zbog "kretena koji ubijaju"	djevojka	18 god.
osjećam se sigurno na mjestima izlaska, ali ne baš po gradu na putu do cilja	djevojka	20 god.
bojim se sama kući, veliki grad (silovanje+ ubojstvo)	djevojka	21 god.
idem sama pa mi je neugodno	djevojka	22 god.
malo noćnih tramvaja	djevojka	23 god.
nema dosta policije, nema sigurnosti javnog prijevoza, pijani	djevojka	23 god.
živim daleko, neugodne situacije u tramvajima	djevojka	26 god.

Primjeri odgovora u kategoriji H: «jer sam pripadnik subkulture» (N=6)

zato sto pripadnici drugih "kultura" vrše diskriminaciju nad alternativcima	djevojka	17 god.
diskriminacija zbog glazbe i oblaženja	djevojka	18 god.
da mi netko ne prigovori kako izgledam	mladić	19 god.
navijam za drugi klub	mladić	22 god.
postoje protivnici mog načina života	mladić	23 god.

Primjeri odgovora u kategoriji I: «pedofili» (N=6)

ima pedofila	djevojka	15 god.
zbog pedofila i kriminalaca	djevojka	15 god.
puno pedofila, puno skitnica i pijanih	djevojka	16 god.
srećem pedofile po tramvaju	djevojka	16 god.

Primjeri odgovora u kategoriji J «Zbog specifičnog kvarta» (N=5)

zbog kvarta u kojem živim	djevojka	18 god.
kada idem sa curama kroz mrak i slično	djevojka	20 god.
mračnija mjesta pa nikad ne znaš šta će se desiti	mladić	21 god.
nesiguran kvart	djevojka	21 god.
ima puno neosvjetljenih lokacija po gradu	djevojka	24 god.

Primjeri odgovora u kategoriji K: « narkomani» (N=4)

ima puno drogeraša	djevojka	15 god.
u mom kvartu gdje izlazim su najčešće drogeraši i alkoholičari	djevojka	16 god.
gomila narkića i seljačina	mladić	18 god.

Primjeri odgovora u kategoriji L: « ostalo» (N=47)

nema rasvjete, nema odraslih	djevojka	15 god.
ne vjerujem ljudima	djevojka	15 god.
jer su ljudi čudni	djevojka	15 god.
ostali su puno stariji	djevojka	15 god.
nemam zaštitu (mušku)	djevojka	16 god.
zbog ljudi koji žicaju novce	djevojka	16 god.
jer sam cura	djevojka	17 god.
ovisi o društvu, okolnostima i situacijama na koje najđem	mladić	18 god.
je njen otac nasilan	mladić	18 god.
tata me tuče	mladić	18 god.
ima puno neosvjetljenih mjesta po Zagrebu	djevojka	18 god.
drugi nose oružje za samoobranu	djevojka	19 god.
premalo policije	mladić	20 god.
zna se desiti neki incident, ali rijetko	mladić	20 god.
imam loše prijatelje	mladić	22 god.
smatram da su djevojke sigurnije, ali dečki ne (one ipak ne dobiju batine)	djevojka	23 god.

ako se dogodi neka situacija nismo sigurni da će policija sama doći djevojka	23 god.
znam puno ljudi i nosim obrambena sredstva	mladić 27 god.

4.7. PRIJEDLOZI ZA POVEĆANJE SIGURNOSTI

Od mladih smo nastojali dobiti prijedloge za povećanje sigurnosti u njihovom kvartu te za povećanje sigurnosti u gradu u cijelini.

Od cijelog kupnog uzorka prijedloge za povećanje sigurnosti u kvartu dalo je 954 ispitanih (68,4%), dok je prijedloge za povećanje sigurnosti u gradu dalo 1082 ispitanika (77,6%).

Tablica 23. Kategorije odgovora na otvoreno pitanje «ŠTO PREDLAŽEŠ DA TREBA UČINITI U TVOM KVARTU I GRADU KAKO BI SE OSJEĆAO SIGURNIJE?» za uzorak mladih koji su ponudili prijedlog

ODGOVOR	N	U KVARTU (N=954)	N	U GRADU (N=1082)
A) više policije i nadzora, bolji rad policije	456	47,8%	572	52,9%
B) nije potrebno ništa mijenjati - osjećam se sigurno	184	19,3%	90	8,3%
C) ne znam	58	6,1%	50	4,6%
D) češći gradski prijevoz noću	26	2,7%	47	4,3%
E) veće kazne, zakonska regulativa, kazne roditeljima	10	1,0%	43	4,0%
F) edukacija i savjetovanje za mlade	16	1,7%	35	3,3%
G) maknuti huligane i nasilne skupine s ulice	23	2,4%	23	2,1%
H) više mjesta i klubova za okupljanje mladih, mjesta za pojedine subkulture	25	2,6%	23	2,1%
I) institucije i vlast trebaju reagirati	8	0,8%	18	1,7%
J) smanjiti broj policije ("povećavaju napetost")	21	2,2%	16	1,5%
K) bolja ulična rasvjeta	46	4,8%	22	2,0%
L) odgoj, treba mijenjati ljude	7	0,7%	22	2,0%
M) nadzorne kamere	11	1,2%	16	1,5%
N) zabraniti opijanje i ograničiti prodaju alkohola	5	0,5%	16	1,5%
O) više policije u civilu	7	0,7%	11	1,0%
P) ograničiti izlaz za mlade do 23 sata	7	0,7%	11	1,0%
R) sredstva za samoobranu, izlaziti u grupi	5	0,5%	7	0,6%
S) spriječiti prodaju droge	4	0,4%	2	0,2%
T) ostali specifični odgovori	37	3,9%	58	5,4%

Postotci u tablici izraženi su odnosu na ukupan broj mladih koji su dali konkretnе prijedloge.

Ukupan broj mladih koji su dali određeni prijedlog za povećanje sigurnosti u vlastitom kvartu je 954, dok je neki prijedlog za povećanje sigurnosti u gradu ponudilo 1082 ispitanih.

Struktura prijedloga za povećanje sigurnosti u kvartu i gradu vrlo je slična.

Kao što se može vidjeti iz tablice 23, uvjerljivo najveći broj prijedloga odnosi se na veći broj policajaca, bolji nadzor te općenito učinkovitiji rad policije u ovom segmentu. Takav prijedlog dalo je ukupno 47,8% mladih vezano uz sigurnost u kvartovima i 52,9% mladih kada se radi o sigurnosti u gradu Zagrebu u cjelini. Ukoliko uzmemo u obzir da su ukupno 1394 ispitanika mogla dati odgovor na ovo pitanje, isпадa da približno trećina mladih smatra da treba više policijskog nadzora. Očito je da mladi koji izlaze, primarno rješenje vide u povećanju nadzora. Iako je jasno da policija nije svemoćna i da je to više gašenje vatre, nego sustavno rješenje problema, očito je da je to prijedlog o kojemu vrijedi razmisliti.

Svi ostali prijedlozi javljaju se u značajno manjem broju slučajeva, ali mogu poslužiti kao vrlo koristan predložak za razvijanje sustava povećanja sigurnosti u gradu Zagrebu.

Na razini grada 4,6% mladih navodi da bi bilo korisno unaprijediti noćni prijevoz, jer rijetki noćni tramvaji i autobusi predstavljaju poseban izvor nesigurnosti. Četiri posto ispitanika zalaže se za oštريje kazne i zakonsku regulativu koja će jasno sankcionirati počinitelje. U prijedloge koji se više tiču prevencije spada pojačana edukacija i savjetovanje mladih i roditelja (3,3%), a slična kategorija prijedloga odnosi se na nužne promjene sustava vrijednosti, odgoja i sustavne promjene odnosa među ljudima (2%). Pored toga 2,1% mladih zalaže se za više ciljanih mjestra za mlade određenih dobnih skupina, odvajanje pojedinih skupina mladih koji su u potencijalnim sukobima. Na tragu represivnog dijela prijedloga nalaze se kategorije odgovora unutar kojih se mladi zalažu za uklanjanje nasilnih skupina i huligana s ulice (2,1% prijedloga), zabranu opijanja i ograničenje prodaje alkohola mladima (1,5% prijedloga) te ograničenje vremena izlaska za mlađe od 18 godina (1%). Jasno je da ovakva zakonska rješenja već postoje, ali je njihova provedba upitna. 1,7% ispitanih smatra da gradska i državna vlast kroz odgovarajuće institucije trebaju odlučnije reagirati na pojave nasilja. Od ostalih prijedloga vrijedi izdvojiti bolju uličnu rasvjetu (2% odgovora), više policije u civilu (1%) te uvođenje nadzornih kamera (1,5%).

Vrijedi naglasiti da od 954 ispitanika koji su dali odgovor na ovo pitanje 8,3% smatra da nije potrebno ništa mijenjati, a 4,6% ne zna kako promijeniti sadašnje stanje. Što se tiče razlika između prijedloga koji se odnose na vlastiti kvart i grad općenito, nešto je više prijedloga za bolju rasvjetu u udaljenijim kvartovima te uvođenje kvartovskih policajaca koji bi bili u neposrednom kontaktu s mladima.

4. REZULTATI

U nastavku prilažemo primjere pojedinačnih odgovora mladih koji ilustriraju raznolike mogućnosti povećanja sigurnosti u gradu kroz razmišljanja mladih.

Primjeri odgovora u kategoriji A: više policije i nadzora, bolji i učinkovitiji rad policije (N=590)

puno više policije	djevojka	15 god.
više se baviti ljudima i njihovom zaštitom	djevojka	15 god.
više redara u klubove	djevojka	16 god.
više policije u zabačenijim kvartovima, mračnim ulicama, pothodnicima, igralištima	mladić	16 god.
pregledavanje pri ulasku u kafiće (za oružje i slično)	mladić	16 god.
više nocnih ophodnji (policija)	mladić	17 god.
više policije, više govoriti u školama o tome, razvijanje tolerancije	djevojka	18 god.
više policije, grublji prema budalama	djevojka	19 god.
više policije na mjestima gdje se okuplja problematična mladež	djevojka	19 god.
puno više policije, bolji razmještaj i bolji kontakti, video nadzor mora biti jači	djevojka	20 god.
više policije, razvijanje tolerancije u srednjim školama	djevojka	20 god.
da policija hvata prave ljudе	mladić	24 god.
više policije, ne da svake sekunde traže osobnu, nego da paze na red i mir	djevojka	25 god.
kvartovski policajci (bobi)	mladić	25 god.
da se policija koncentriра na teže slučajeve umjesto da po parkovima provjeravaju osobne	djevojka	27 god.
više policije na kritičnim mjestima, više kućnog a manje uličnog odgoja	mladić	16 god.
više policije, više zaštite ljudi, više druženja ljudi zajedno	djevojka	18 god.
puno je pedofila, da se policija usmjeri na one koji su problem a ne na nas koji se zabavljamo	djevojka	17 god.
više policajaca, sviđa mi se ideja o postavljanju kamera	djevojka	17 god.
više policije da budu uočljivi, u vlaku je jako nesigurno pogotovo kad su utakmice, puno pijanih	djevojka	24 god.
da se više policije šeće gradom čisto da se vide	djevojka	16 god.
redovito provoditi sigurnosne mjere, a ne samo kad se dogodi nešto tipa posljednjih zbivanja	mladić	22 god.
upeterostručiti policijske patrole i provjere roditelja	mladić	18 god.
više policije, da zatvaraju kriminalce i rade svoj posao, bolje opremljeni policajci, da ne popuštaju	djevojka	16 god.

Primjeri odgovora u kategoriji D: češći gradski prijevoz noću (N=47)

češći prijevoz	djevojka	17 god.
sigurni noćni taxi - besplatan za srednjoškolce	djevojka	17 god.
više sigurnosti u javnom prijevozu	mladić	18 god.
pojačati noćne linije autobusa i tramvaja	mladić	20 god.
jeftiniji taxi	djevojka	20 god.
bolji noćni javni prijevoz	djevojka	21 god.
osigurati noću prijevoz, posebno istočni dio grada	djevojka	23 god.

Primjeri odgovora u kategoriji E: veće kazne, zakonska regulativa, kazne roditeljima (N=43)

bolji zakoni	mladić	17 god.
veće kazne za počinitelje nereda	mladić	19 god.
nove kazne, edukacija kroz srednju školu	mladić	22 god.
postrožiti zakone za delinkvente i provoditi ih	djevojka	24 god.
strože mjere kažnjavanja koje će se provoditi neovisno o tome iz kakvih obitelji potječu mladi	djevojka	25 god.
kontrolirati ciljane skupine-skinse, navijače, povećati kazne za napadače	djevojka	17 god.
veće ovlasti policije i rigorozniji zakoni	mladić	18 god.
luđake bi trebalo liječiti, a za nasilnike bi trebalo izmisliti veće kazne	djevojka	16 god.
kažnjavanje roditelja i počinitelja	djevojka	24 god.
provoditi zakone koji se donesu, a ne da bude slovo na papiru, povećati kazne i novčane i prekršajne	djevojka	19 god.

Primjeri odgovora u kategoriji F: edukacija i savjetovanje za mlade (N=35)

razvijanje tolerancije među mladima	mladić	15 god.
skup zagrebačkih subkultura, razgovor "vođa" skupina	mladić	15 god.
obrazovni programi	mladić	15 god.
radionice u vezi nasilja	djevojka	15 god.
bolji kućni odgoj	mladić	16 god.
policija nema s tim veze, prevencija nasilja dok su djeca manja, prije puberteta	mladić	16 god.
najveći problem su mlađi jedni drugima jer se sukobljavaju; poboljšati odgoj u školi i kući	djevojka	17 god.

4. REZULTATI

anonimni telefon	mladić	24 god.
edukacijski program u škole o nenasilju, koncerti poput ovog za Luku Ritza su super	djevojka	27 god.
provesti program prevencije	djevojka	21 god.
podizanje svijeti mladih i ostalih, roditelji uvelike utječu na ponašanje vlastite djece	djevojka	22 god.
odgoj je najvažniji, sve dolazi iz obitelji	djevojka	15 god.
edukacija o pravim vrijednostima, da ne mlate ljudе	mladić	19 god.
edukacija mladih da se ne okreću nasilju, više ih okrenuti na kulturu a ne samo Dinamo	mladić	20 god.
psihološku pomoć problematičnim subkulturnama	djevojka	18 god.

Primjeri odgovora u kategoriji G: maknuti huligane i nasilne skupine s ulice (N=23)

rješiti se pedofila	djevojka	15 god.
kontrolirati sumnjive skupine	mladić	15 god.
primiriti boyse i skinheadse	djevojka	16 god.
manje provokatora, alkoholiziranih budala i više policije	djevojka	18 god.
kontrolirati ljudе za koje se zna da su opasni	djevojka	19 god.
neka huligani budu označeni ili ih zatvoriti	mladić	20 god.
zatvoriti narodnjačke klubove	djevojka	25 god.
zabraniti huliganima izlazak iz kuće	mladić	22 god.
rješiti se problematičnih ljudi	mladić	22 god.
maknuti bande s ulice	djevojka	17 god.

Primjeri odgovora u kategoriji H: više mesta i klubova za okupljanje mladih, mesta za pojedine subkulture (N=25)

više klubova i mesta na kojima mladi mogu izlaziti	djevojka	14 god.
podijeliti mesta gdje će izlaziti različite subkulture	djevojka	15 god.
otvoriti klub za mlade gdje mogu oni izlaziti a ne samo stariji pijanci	djevojka	18 god.
više mesta za izlazak za alternativce	mladić	14 god.
otvoriti više alternativnih klubova, društvenih centara	djevojka	17 god.
uvesti sportske sadržaje, organizacije za mlade - putovanja	mladić	19 god.
otvoriti košarkaške klubove, "ne cajkuše"	mladić	17 god.
organizirati više događaja za mlade, a ne da idu u parkove i alkoholiziraju se	djevojka	22 god.

Primjeri odgovora u kategoriji I: institucije i vlast trebaju reagirati (N=18)

smanjenje kriminala	djevojka	17 god.
veće mjere sigurnosti u gradu za mlade	djevojka	18 god.
maknuti mafiju	djevojka	22 god.
bolje provođenje vlasti, procesiranje slučajeva na sudu	djevojka	26 god.
treba predložiti vlasti mjere sigurnosti, više policajaca i veću učinkovitost (policija ne reagira)	djevojka	18 god.
obnoviti sustav sigurnosti, nestručni ljudi	djevojka	18 god.
reforma pravosuđa	mladić	20 god.
učiniti grad sigurnijim, uvesti češće racije, zabrane alkohola i droga postrožiti	djevojka	28 god.
gradske vlasti bi trebale poraditi na sigurnosti	mladić	19 god.

Primjeri odgovora u kategoriji J: smanjiti broj policije (“povećavaju napetost”) (N=16)

manje policije, jer povećava napetost	djevojka	16 god.
ovako je dobro, ima previše policije	mladić	16 god.
manje patrola	mladić	18 god.
manje policije, ali efikasnije	mladić	28 god.

Primjeri odgovora u kategoriji K: bolja ulična rasvjeta (N=23)

više rasvjete u mračne dijelove grada	djevojka	15 god.
bolja rasvjeta	djevojka	15 god.
bolja rasvjeta, učestaliji noćni javni prijevoz	djevojka	26 god.
policija svugdje, više rasvjete	djevojka	15 god.

Primjeri odgovora u kategoriji L: odgoj, treba mijenjati ljude (N=22)

psihološka pomoć obiteljima koje nisu bolje financijski osigurane, promocija pacifizma	mladić	17 god.
državu treba mijenjati	mladić	19 god.
roditelji bi trebali bolje odgajati svoju djecu	mladić	20 god.
promijeniti ljude i njihovo mišljenje	mladić	21 god.
osvijestiti roditelje o problemu nasilja među djecom	djevojka	25 god.
vodimo ljubav, a ne rat	mladić	18 god.
promijeniti kolektivnu svijest	mladić	20 god.

4. REZULTATI

to je pitanje odgoja i obitelji	mladić	18 god.
potaknuti roditelje da više brinu o svojoj djeci, društvo s više osjećaja odgovornosti	djevojka	25 god.
povećati moralnu svijest	djevojka	22 god.

Primjeri odgovora u kategoriji M: nadzorne kamere (N=18)

više sigurnosnih kamera i policije	mladić	15 god.
da postave na svaki ugao kamere	djevojka	18 god.
video nadzor na mjestima gdje se mladi skupljaju	djevojka	21 god.
postaviti kamere na kritičnim mjestima	djevojka	18 god.

Primjeri odgovora u kategoriji N: Zabraniti opijanje i ograničiti prodaju alkohola: (N=17)

veća kontrola prodaje alkohola u dućanima	mladić	17 god.
pojačala bih policijske kontrole, strogo zabranila prodaju alkohola maloljetnicima	djevojka	23 god.
bolje provesti zakon o nedozvoljavanju konzumiranja alkohola mlađima od 18	mladić	17 god.
strože kažnjavanje prodavača alkohola maloljetnicima, strože kažnjavanje roditelja počinitelja prekršaja	djevojka	24 god.
u klubovima provoditi alkotest da izbace one jako pijane, više policije noću	mladić	15 god.
kontrolirati prodaju alkohola maloljetnima, kažnjavati i objaviti da su kažnjeni oni koji rade nered	mladić	24 god.

Primjeri odgovora u kategoriji O: više policije u civilu (N=11)

više policajaca u civilu	mladić	20 god.
više policajaca u civilu koji bi pregledavali "sumnjive" likove	djevojka	21 god.
više policije u civilu jer ljudi uglavnom zaziru od uniforme, pa ipak mijenjaju svoje ponašanje	mladić	25 god.
imati efikasnije službe u gradu - civilne ophodnje	mladić	18 god.
uvesti policijsku patrolu u civilu da hodaju po cesti, a ne u autima djevojka	djevojka	18 god.
policijska ophodnja koja nije očita, ali je uvijek tu	djevojka	18 god.

Primjeri odgovora u kategoriji P: ograničiti izlaz za mlade do 23 sata (N=11)

ograničiti izlaske do nekog doba, provjeravati osobne	djevojka	16 god.
postrožiti kriterije izlazaka mladih	mladić	17 god.
regulacija izlaska po starosnoj dobi	djevojka	22 god.
djeca do 18 godina ne smiju izlaziti poslije 23 h	djevojka	22 god.

Primjeri odgovora u kategoriji R: sredstva za samoobranu, izlaziti u grupi (N=8)

nositi nešto za samoobranu	djevojka	14 god.
češći treninzi borilačkih vještina	djevojka	15 god.
izlaziti u skupinama	mladić	16 god.
besplatni tečajevi samobrane	mladić	19 god.

Primjeri odgovora u kategoriji S: spriječiti prodaju droge (N=2)

da policija prestane brinuti o sitnicama i počne brinuti o važnijim stvarima (veći dileri droge)	mladić	17 god.
testiranje na drogu po školama	djevojka	23 god.

Primjeri odgovora u kategoriji T: ostali specifični odgovori (N=45)

kada izlazim van da netko dođe po mene	djevojka	17 god.
prisiliti huligane na teški fizički rad	djevojka	17 god.
blaži pristup policije, ne toliko represivan, mediji preuveličavaju stvari	mladić	17 god.
da se mladi više druže	djevojka	17 god.
više hrabrih muškaraca	djevojka	18 god.
nema prijedloga, treba izabrati dobro društvo	djevojka	18 god.
bolji odnos policajaca i civila	mladić	19 god.
više ljubavi	mladić	19 god.
naći mladima posla	djevojka	20 god.
tko se boji neka ostane doma	mladić	21 god.
zabraniti prodaju petardi, ekspl.sredstava pogotovo u vrijeme bitnijih utakmica	djevojka	17 god.
preventivno rješavanje problema	djevojka	17 god.
vijesti bi trebale manje prenositi te događaje	djevojka	18 god.
da svatko radi svoj posao	djevojka	21 god.

A black and white photograph showing six young people, three boys and three girls, smiling and laughing together. They are all wearing casual clothing like t-shirts and hoodies. The background is slightly blurred.

v.

KOMENTAR REZULTATA

Rezultati provedenog istraživanja pružaju uvid u neke karakteristike provođenja slobodnog vremena mlađih te njihova razmišljanja i osjećaje vezane uz sigurnost u gradu Zagrebu. Ukoliko sažmemos rezultate, možemo izdvojiti podatak da se približno 12,7% mlađih, koji izlaze na području grada Zagreba, ne osjeća sigurno, a sljedećih 32,8% osjeća tek djelomičnu sigurnost. U najvećoj mjeri to pripisuju nasilnim pojedincima i skupinama te općoj prisutnosti nasilja u gradu. Zabrinjava podatak da 65,2% mladića i 43,6% djevojaka za vrijeme izlazaka konzumiraju alkohol. Približno 30% mlađih bilo je izloženo nekom obliku nasilja tijekom protekle godine, a oko 55% je barem jednom do sada sudjelovalo u tučnjavi (od toga 38% tijekom protekle godine). Oko 19% mlađih navodi da nose neko sredstvo za samoobranu ili imaju neki drugi oblik zaštite. Dominantan prijedlog za povećanje sigurnosti u gradu, od strane mlađih, jest povećanje broja policije te učinkovitiji nadzor prostora na kojima se okupljaju mlađi. Pored toga zabrinjava da 6% mlađih, muškog spola, navodi da im je izazivanje nereda jedan od načina provođenja vremena tijekom izlaska, a oko 28% mladića sudjelovalo je u više od jedne tučnjave tijekom protekle godine. Očito je da je najveći dio problema u muškom dijelu populacije te da jedan dio mlađih ciljano izaziva i potiče nasilje.

Sustavna istraživanja percepcije sigurnosti u nas su relativno rijetka, dok u stranoj literaturi ova problematika izaziva sve više pažnje istraživača. Osjećaj sigurnosti uveden je u literaturu kao višedimenzionalan i složen konstrukt budući da s jedne strane uključuje psihološke i subjektivne aspekte, dok s druge strane ima svoj socijalni i objektivni aspekt zasnovan na etičkim, pravnim i političkim faktorima. Osjećaj sigurnosti jest koncept koji uključuje objektivni rizik od izloženosti nasilju, osobnu percepciju tog rizika i procjenu osobne ranjivosti u takvoj potencijalnoj situaciji. Suvremene teorije određuju osjećaj sigurnosti kao konstrukt koji sačinjavaju barem tri dimenzije: kognitivna (evaluacija ozbiljnosti problema, tj. koliko se meni osobno potencijalni događaji čine opasnim), emocionalna (strah od osobne izloženosti nasilju, tj. kolika je vjerojatnost da se upravo meni to dogodi), i treća bihevioralna (strategije za suočavanje sa potencijalno ugrožavajućim situacijama, tj. mogu li ja u takvoj situaciji primjereno reagirati i zaštiti se). Negativno osobno iskustvo povećava nesigurnost u sve tri navedene dimenzije (Zani, Cicognani, Albanesi, 2001.).

Važan problem za istraživače jest veza između objektivne nesigurnosti (rizika viktimizacije) i subjektivne nesigurnosti. Ova veza najčešće nije visoka, a u pojedinim slučajevima je uopće nema. S druge strane pojedina istraživanja ove vrste pokazuju da pripadnici skupina koji izražavaju veću nesigurnost (žene, starije osobe) nisu ujedno i osobe za koje vrijedi najveći stvarni rizik da će postati žrtve kriminalnih akata. Pojedini autori ovaj slučaj u spomenu-

tom kontekstu nazivaju «paradoks straha od viktimizacije» (Skogan i Maxfield, 1981.). Jedno od mogućih objašnjenja jest indirektna viktimizacija. Osobe se osjećaju nesigurnim kada raspolažu informacijama o incidentima koji su se dogodili drugima kroz medije ili kroz razgovor s članovima obitelji, prijateljima ili susjedima koji su bili stvarne žrtve nasilja.

Na lokalnoj razini, osjećaj straha ili nesigurnosti povezan je s količinom kriminala u lokalnom okruženju. Ova mikro-razina osjećaja nesigurnosti (u kvartu, gradu) može dovesti do šireg nezadovoljstva životom u vlastitom kvartu, promjena određenih navika (rjeđi izlasci u večernjim i noćnim satima) te općenito smanjenja slobode kretanja u vlastitom susjedstvu ili gradu. Mogući utjecaj globalnih medija, događaja u svijetu, političkih, socijalnih i ekonomskih struktura, osobnog iskustva u gradu, ali i u obitelji, oblikuje naš osjećaj ili percepciju vjerojatnosti da postanemo žrtve nasilja.

Je li uistinu Zagreb opasan grad? Neki objektivni parametri, poput broja kriminalnih djela, (prema službenim izvještajima PU zagrebačke) omogućuju usporedbu različitih gradova i regija s obzirom na učestalost pojedinih događaja poput ubojstava, fizičkog nasilja, krađa i sl. U pogledu nanošenja tjelesnih ozljeda 2006. su zabilježena 33 slučaja (pri čemu su maloljetnici počinitelji u 24 slučaja ili 72,7%), 2007. je zabilježeno 126 slučajeva (od čega su maloljetnici izvršitelji u 60 slučajeva ili 78,9%), dok su u 2009. registrirana 222 slučaja nanošenja tjelesnih ozljeda (u 125 slučajeva 56,3% počinitelji su maloljetnici). Slučajevi nanošenja teških tjelesnih ozljeda zabilježeni su 2004. u 317 slučajeva, 2005. u 285 slučajeva, 2006. u 260 slučajeva, 2007. u 272 slučaja te u 2008. godini u 283 slučaja. Maloljetnici, kao počinitelji ovog djela, javljaju se u približno 10% slučajeva. Ovi podaci ukazuju na porast broja prijavljenih kaznenih djela nanošenja tjelesnih ozljeda, a osobito je važno uočiti visoki udio maloljetnih počinitelja. Moguće je da je to posljedica i većeg broja prijavljenih i registriranih djela zbog povećane osjetljivosti javnosti na nasilje. Za većinu ostalih kaznenih djela može se uočiti pad u odnosu na razdoblje devedesetih godina, te poratno razdoblje.

Što se tiče najtežih oblika kaznenih djela nasilja, podaci PU zagrebačke govore da se u posljednjih nekoliko godina broj ubojstava u Zagrebu kreće između 10 i 21 (2004.: 14 ubojstava; 2005: 21 ubojstvo; 2006: 15 ubojstava; 2007: 10 ubojstava; 2008: 15 ubojstava). Od svih registriranih 75 ubojstava, u posljednjih 5 godina, u 3 slučaja (4%) izvršitelji su maloljetnici. Usporedbe radi, u 2000. godini u Hrvatskoj se dogodilo 101 ubojstvo, dok je u 2007. zabilježen 61 slučaj ubojstva, što s obzirom na broj stanovnika ne ukazuje da je Zagreb značajno nesigurniji od ostalih dijelova Hrvatske. (Pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2008. godini, MUP RH, PU zagrebačka).

Prema navedenim podacima, posljednjih godina broj ubojstava na 100.000 stanovnika u gradu Zagrebu varira između 1 i 2. Projekat za Europsku uniju kreće se u razdoblju između 2002. i 2006. oko 1,6 ubojstava na 100.000 stanovnika. Ovaj broj veći je u zemljama istočne Europe, a u Baltičkim zemljama kreće se oko 6.

Usporedbe radi, London, Pariz, Rim i Madrid, imaju manje od 2 ubojstva na 100.000 stanovnika prema podacima za 2006. godinu, a Oslo i Varšava manje od jednog ubojstva. Ovaj indeks za Moskvu (Rusija) kreće se oko 10 (populacija 10 milijuna stanovnika), a za Cape Town u južnoj Africi iznosi 62 (populacija 3,5 milijuna stanovnika). Statistički podaci za Nizozemsku za 2007. (Statistics Nederlands) govore da je broj ubojstava na 100.000 stanovnika u većim gradovima (s brojem stanovnika iznad 250.000) oko 3.

Podaci za Sjedinjene Američke Države pokazuju da su pri vrhu ove ljestvice rizika u razdoblju 2001.– 2003. New Orleans s približno 50 ubojstava na 100.000 stanovnika, Washington s više od 40, dok npr. New York ima približno 10 ubojstava na 100.000 stanovnika.

U Zagrebu ne postoje »kvartovske bande« ili kriminalne skupine na način kako su one organizirane u velikim gradovima s više milijuna stanovnika, gdje postoje dijelovi grada koje je preporučljivo izbjegavati. Čimbenici koji u statističkom smislu povećavaju vjerojatnost izloženosti incidentnim situacijama jesu kasni noćni termini, određena specifična mjesta gdje se okupljuju potencijalno nasilne skupine i pojedinci te mračni i slabo osvjetljeni dijelovi grada. S obzirom na tzv. objektivne podatke ne bi se moglo reći da je Zagreb grad u kojem je opasno živjeti, iako borba protiv nasilja i kriminala treba uvijek biti prioritet svake vlasti budući da svakoj žrtvi kriminala i nasilja, priateljima i roditeljima, statistički podaci ne pomažu da prihvati i razumije zbog čega se našla u takvoj situaciji.

Moderna komunikacijska tehnologija i mediji, ogroman broj informacija o događajima diljem svijeta, a naravno i naše zemlje, čine dostupnim u najkraćem vremenu. Pojedini autori sugeriraju potrebu za holističkim pristupom pri ispitivanju uzroka osjećaja nesigurnosti kod mladih, uvažavanje čimbenika specifičnosti lokalne zajednice, ali i globalnog konteksta te načina na koji se sukobi prikazuju u medijima. Naglasak na nesrećama i konfliktima, dok su pozitivne i ugodne informacije podzastupljene u medijima, stvara neujednačen fokus na strah i opasnost (Kellner, 2003.). Treba naglasiti da općoj nesigurnosti u velikim urbanim sredinama doprinosi globalna opasnost od terorizma, koja je u našoj sredini na sreću zanemariva.

Jackson i Scott (1999.) naglašavaju da tehnološke promjene i svakodnevna informiranost o katastrofičnim situacijama i događajima u cijelom svijetu izaziva određenu nostalgiju prema vremenu kad su se «djeca sretno igrala i nismo bili u svakodnevnoj opasnosti». Naime,

nasilja je bilo i prije, ali informacije nisu bile dostupne u sadašnjem opsegu, niti su ljudi bili u tolikoj mjeri osjetljivi na problem nasilja u svojoj okolini pa i na globalnoj razini.

U stvarnosti, statistike govore da je znatno veća opasnost od izloženosti nasilju od poznatih osoba, u vlastitom domu, nego od stranaca ili od terorizma. Djeca i mladi se konstantno upozoravaju da izbjegavaju nepoznate osobe i situacije. Na lokalnoj razini povjerenje u poznate okolnosti i ljude stvara osjećaj sigurnosti, dok stranci, nepoznate i različite sredine, kulturno, etnički, vjerski različite osobe izazivaju nepovjerenje, osjećaj nesigurnosti pa čak i strah. Izniman je značaj obitelji kao mjesta gdje se kreira opći osjećaj sigurnosti i povjerenja u druge ljude. Percepција i osjećaj osobne sigurnosti stoga ne proizlaze samo iz osobnog iskustva neugodnih ili nasilnih događaja koje je mlada osoba osobno doživjela ili im je svjedočila. Sam čin nasilja ne treba analizirati kao početak, već najčešće kao kraj ili barem dio procesa koji je započeo ranije. Zašto mladi biraju nasilje kao oblik «zabave»? Analiza pokazuje da takav poremećeni sustav vrijednosti započinje već u obitelji, odnos s roditeljima najčešće je poremećen, modeli nasilnog ponašanja prisutni su unutar obitelji kroz nasilje (najčešće oca) nad djecom i majkom, a model nasilnog ponašanja je takvoj djeci «normalan i uobičajen» način rješavanja sukoba. Brojne frustracije roditelja izazvane ekonomskim problemima, često i dugotrajnim posljedicama rata, prenose se i na djecu, a kontakt roditelja i djece slab, i puca ta ključna karika koja određuje vrijednosni svijet mlade osobe. Problemi u školi postaju tada sve vjerojatniji, a mlada osoba nalazi sebi slične i počinje s njima provoditi vrijeme i dijeliti sličan sustav «vrijednosti». Za stručnjake je važno da pruže pomoć žrtvama nasilja, ali i da nasilnicima također pruže mogućnost uvida u neprihvatljivost njihova ponašanja. Mediji i društvene okolnosti dugo vremena su poticali, ili barem tolerirali, agresivnost kao oblik ponašanja koji je prihvatljiv ili barem ne nailazi na jasnou osudu.

Usporedimo li vrijeme u medijima i broj stranica posvećenih navijačkim skupinama i npr. učenicima koji su pobjednici nekog od međunarodnih natjecanja ili su svojim ponašanjem, trudom i naporom ostvarili neki uspjeh dolazimo do tragičnih i tužnih zaključaka.

Ono što šokira u pojedinim slučajevima jest brutalnost izvršenja pojedinih djela nasilja, nedostatak kajanja ili čak razumijevanja počinjenog (ne)djela, netolerancija prema različitim od sebe te izbor nasilja kao oblika zabave ili provođenja slobodnog vremena. Uzroci se mogu tražiti u posljedicama rata koje su snažno utjecale na obitelj i društvo u cijelini, posljedice ekonomske i političke tranzicije, izraženo raslojavanje društva te urušavanje dijela sustava vrijednosti, ali i izloženost globalnim procesima i informacijama koje su

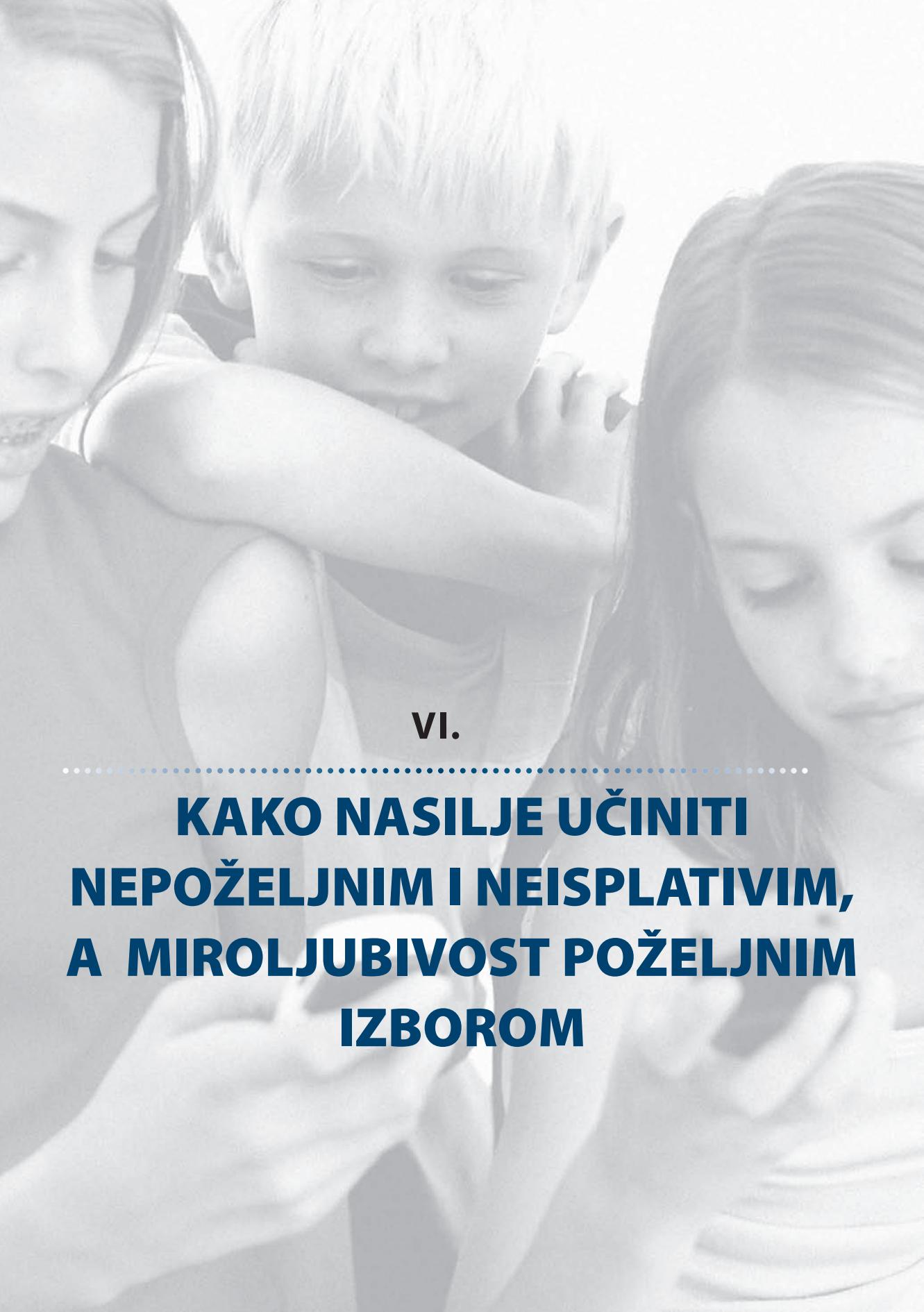
dostupnije više nego ikada. Svi koji misle da mladi ne uočavaju sve probleme društva u kojemu žive strahovito se varaju. Društvo u kojemu vrijednosti rada i marljivosti, tolerancije, iskrenosti i poštenja nisu u vrhu hijerarhije vrijednosti, može očekivati različite oblike društvenih devijacija među mladima i treba se zbog toga ozbiljno zabrinuti. Količina nasilja u medijima i filmovima je ekstremna, poruke mladima iz većine medija jesu da treba biti snalažljiv, iskoristiti priliku da se uz što manje truda dođe do ciljeva, čija je etička vrijednost upitna, te usmjerenost na potrošnju i materijalne vrijednosti. Nemogućnost ostvarenja tih ciljeva rezultira frustracijom. Ukoliko je jedna od poruka, koja se mogla čuti iz najvišeg državnog tijela, «tko je jamio, jamio» kakvu to poruku šalje mladima o potrebi da marljivo i uporno uče, rade i studiraju. Kako različite, pomalo bizarne televizijske emisije u kojima se beznačajne, a često i neobrazovane osobe bore za svoj prolazni «trenutak» slave, hvaleći se svojom neukošću i etički upitnim postupcima, mogu ponuditi pozitivne modele ponašanja. Promjena sustava vrijednosti moguća je, ali zahtijeva uključenost svih struktura i segmenata koji čine životno okruženje mlađih.

U istraživanju koje smo proveli 2003. godine 76% učenika osnovnoškolske dobi procjenjuje da naše društvo općenito nije pravedno, a isti odgovor daje 90% srednjoškolaca te 94% studenata (Ljubotina, 2004.). Očito je da mlađi jasno uočavaju nepravdu društva u kojemu žive, a koja pogoda njihove roditelje, prijatelje te u konačnici i njih same. Pojedini roditelji se pitaju kako odgajati djecu da opstanu u takvom sustavu. Jasno je da treba mijenjati vrijednosti društva, a ne prilagođavati djecu i mlađe takvom sustavu.

Koliko god neki od rezultata zabrinjavaju, različiti prijedlozi i razmišljanja mlađih ukazuju da među mlađima postoje značajni potencijali da svijet i grad u kojemu živimo učinimo boljim i sigurnijim. Za sve ljude odgovorne za kreiranje društvenog razvoja, roditelje, stručnjake koji rade s mlađima, jasna je poruka da su mlađi ogledalo društva u kojemu žive i da uzroke njihova ponašanja treba tražiti u obitelji, sustavu obrazovanja i medijima koji u današnje vrijeme značajno oblikuju sustav vrijednosti i ponašanje mlađih.

«Živimo u dekadentnom vremenu. Mlađi više ne poštuju roditelje. Drski su, nestrpljivi, posjećuju taverne i nemaju nikakve samokontrole»

(natpis iz Egipta, 3000 god. prije Krista)

VI.

**KAKO NASILJE UČINITI
NEPOŽELJNIM I NEISPLATIVIM,
A MIROLJUBIVOST POŽELJNIM
IZBOROM**

Prepostavke razumijevanja i djelotvornog suočavanja s nasiljem (mladih i među mladima) u društvu i gradu:

S obzirom na ukupno iskustvo društvenog razvoja kroz povijest, moguće je društvenu stvarnost nazvati *društвom nasilja*, kao zajedničkom odrednicom svih u povijesti do danas poznatih društava.

Nasilje kao oblik društvenog djelovanja u kojemu se instrumentalizira moć s ciljem ostvarenja kontrole ili destrukcije (žive i nežive) stvarnosti koje ima za posljedicu ograničenje, štetu, trpljenje, bol, patnju ili smrt; te kao oblik društvenog odnosa u kojemu jedan akter (izvor ili nositelj dominantne moći) instrumentalizira moć nad drugim akterom s nedostatnom moći (žrtvom) s ciljem ostvarenja kontrole ili destrukcije koje ima za posljedicu ograničenje, trpljenje, bol, patnju ili smrt (Matić, 2007.). U tom smislu nasilje kao instrumentalizirana moć i pravo jačega kreira ukupnu svjetsku povijest, definira granice između država i civilizacija, donoseći ekonomski i politički profit. Ako se ne sankcionira bezuvjetno i neovisno o tome tko su nasilnici, a tko žrtve te s jasnom porukom da se nasilje ne može isplatiti, ono u društvu postaje poželjnim i općeprihvaćenim modelom djelovanja.

Unutar takvog obrasca još dominiraju stereotipi i predrasude o tome tko može, tko ne može, a tko zbog nekakvih «viših ciljeva» ne smije biti proglašen žrtvom nasilja ili nasilnikom. Zalaganja protiv obiteljskog zlostavljanja, nasilja na osnovi rasne i spolne pripadnosti, etničkog, vjerskog ili svjetonazorskog opredjeljenja, ostat će prigodna i reakcijska dok se nesmetano odvija nasilje na svim drugim razinama. Zanemarivanje, umanjivanje, zaboravljanje i potpuno opravdavanje nasilja na globalnoj razini poput ratova za privatne ili korporacijske interese; dogovorena ili spontana etnička čišćenja i zločini koji se ne žele spriječiti ili kazniti, osim ako to odgovara ekonomskim i političkim interesima aktera koji ima višak koncentrirane moći u konkretnim okolnostima; zanemarivanja i prešućivanja kršenja niza ljudskih i građanskih prava jer je kršitelj «velik», «moćan» pa stoga odmah «strateški partner» ili «prijatelj» kojega nije uputno ni «politički mudro» prozivati... Sve će to poslužiti kao izvor legitimacije, ali i inspiracije regionalnim i lokalnim «šerifima» i «gospodarima rata» koji će taj jedinstveni model preslikati i na svoje društvo gradeći razne autoritarne, totalitarne, nedemokratske režime, diktature u kojima će se provoditi masovni zločini, etnička čišćenja, upravljanje državama iz mafijaškog podzemlja, što će se također umanjiti, oprostiti ili zaboraviti s obzirom na to tko je partner na globalnoj razini. Ili će jednako inspirirati druge lokalne vođe za neodgovorne odluke na nacionalnoj razini koje će preko noći poniziti i osiromašiti veliki broj građana, a u društvenu stvarnost unijeti nesigurnost i nepovjerenje u institucije, ali i razviti povjerenje u nasilne i kriminalne metode. Iduća niža razina su gradske ulice i kvartovi, tvrtke, škole, obitelji, potom kafići, stadioni,

tramvaji i autobusi u kojima se jednostavno preslikava prokušani, trajni i jedinstveni recept kako nametnuti svoju volju, imati osjećaj vlasti i nadmoći ili barem kako nekažnjeno «izlijeciti frustracije» prikupljene u drugoj ili višoj socijalnoj sredini i konačno kako se zaštititi od nasilnika kad su svi drugi pasivni ili birokratski neosjetljivi (Matić, 2006.). Preuzimanju i prijenosu takvog nasilnog modela ostvarivanja osobnih ili grupnih ciljeva posebno su otvoreni, u socijalizacijskom smislu najosjetljiviji, mlađi članovi društva. Oni gledaju, sudjeluju, promišljaju svoje mjesto u društvenoj stvarnosti te donose zaključke o društvu koje dopušta da pojedinačno nasilje i devijantnost ostane nekažnjena ili se kazneni progon namjerno izbjegava s obzirom na veze i poznanstva počinitelja ili u ime nekih «viših ciljeva»... Takva društvena stvarnost otvara široki prostor mogućnosti da pojedinačni eksces postane redovita pojava; da nepoželjni i sramotni primjeri vremenom postanu poželjni uzori; ratni profiteri postaju uspješni poduzetnici, a njihovom «sposobnošću» i «u ime razvoja», članovi društva koji su desetljećima stvarali društvena dobra, preko noći ostaju bez svog udjela i bez radnih mjesta. I konačno: ako bogatstvo stečeno prijevarom i nasiljem ostaje u rukama počinitelja, ako se takva nedjela ne mogu i ne žele sankcionirati; tada vrline kao što su marljivo učenje, poštenje i pravednost nisu dobar izbor za uspjeh. Naprotiv, donose neizvjesnu budućnost u kojoj opet presudne odluke donose upravo društveni akteri čije su kriminalne aktivnosti i bezobzirnost prouzročile trajne strukturalne poremećaje (Matić, 2003.).

Nasuprot kulturi nasilja koja opravdava, potiče i ugrađuje nasilno djelovanje u svoj simbolički kontekst legitimirajući nasilna sredstva i promovirajući vrijednosti nasilja, kulturu nenasilja moguće je graditi samo ako zainteresirani društveni akteri svjesno uklone vlastite stereotipe i predrasude te kao polaznu točku definiraju prepoznavanje jedinstvenog modela nasilja u svim njegovim pojavnim oblicima. Podrazumijeva se kako društveni proces, koji će rezultirati prevladavajućim elementima kulture nenasilja, ne može krenuti neovisno o konkretnim promišljenim aktivnostima zainteresiranih društvenih aktera.

U interesu razumijevanja prepostavki poboljšanja sigurnosti svake osobe u društvu/gradu i prevencije nasilja potrebno je uočiti razliku između očekivanog ciljanog nasilja, koje se može predvidjeti i učinkovitije držati pod kontrolom, i općeg uglavnom prevladavajućeg “besciljnog” nasilja, kojemu može postati žrtvom svatko od nas anonimnih građana kada se nađe na “krivom mjestu u krivo vrijeme”, a o kojemu je prije svega riječ u ovom tekstu: Ciljanom ili *adresiranom* nasilju izložene su neanonimne osobe (novinari, poduzetnici...), prema kojima se usmjerava pomno planiran nasilni čin koji ujedno i nosi nekakvu poruku i kojim pored svega žrtvu pokušava zastrašiti (da ubuduće ne piše, ne govori ili ne sudjeluje u aktivnostima u kojima je do sada sudjelova/o/la). Adresirano nasilje (pojedinačno i

očekivano) moguće je prevenirati kada bi policijsko djelovanje postalo slobodno od raznih političkih utjecaja. Visoko profesionalizirani policijski stručnjaci, primjereno plaćeni i zaštićeni od hirova institucionalnog i vaninstitucionalnog (najviše političkog) okoliša mogli bi izići na kraj sa većinom takvih izazova poput nasilja nad novinarima. Na drugoj strani, osobe iz poduzetničkog prostora, barem kako je običaj u razvijenim demokratskim sustavima, pored redovite očekivane policijske zaštite, na koju imaju pravo sa svim ostalim poreznim obveznicima, onaj profesionalni «višak» izloženosti uglavnom sami osiguravaju ulogom u svoju osobnu i imovinsku sigurnost.

Elementi kulture nenasilja i kako ih pokrenuti:

Suglasnost oko pretpostavke da se iskreno zalaganje za nenasilje ne može graditi selektivno, ovisno o tome tko je i kojeg je svjetonazora žrtva ili nasilnik, može pokrenuti proces kreiranja jasnih stavova i izgradnje kritično prevladavajućeg opredjeljenja građana protiv nasilja. To je osnova sinergije za sada raspršenih ideja, odvojenih, nekordiniranih pa čak i međusobno suprotstavljenih aktivnosti svih društvenih aktera koji se zalažu za nenasilje i mir.

Sinergija zalaganja za nenasilje (institucionalni odgovor na nasilje i civilni poticaj izgradnji kulture miroljubivosti) omogućiće konačno oblikovanje klime nenasilja u društvu / gradu, uključujući neselektivno prepoznavanje, bezinteresno razotkrivanje svakog konkretnog nasilnog čina, kao i zahtjev za individualiziranim odgovornošću kod:

- svakog čina nasilja u obitelji, školama, radnim sredinama gdje se trenutno prepoznaće počinjena šteta ili prouzročena patnja;
- svakog čina institucionalnog nasilja koje nizom zakonski zaštićenih postupaka i procedura (od korupcije do pružanja nekvalitetnih usluga u pravosuđu, zdravstvu, socijalnim institucijama i sl.) izaziva (trenutno ili sa zadrškom) osjećaj bespomoćnosti i poniženosti te patnju i bol;
- svake nepromišljenosti i neodgovornosti u upravljanju zajedničkim dobrima i strateških odluka političkih aktera (na nacionalnoj, regionalnim i lokalnim razinama) sa dugoročnim štetnim posljedicama koje potom plaćaju i trpe svi građani (gubici radnih mesta, osiromašenje, nepouzdanost zakona i institucionalnog djelovanja, iskustvo da se kriminal i nasilje isplate, a znanje, pošten i marljiv rad ne jamče nikakvu perspektivu);
- svakog prepoznatog čina nasilja na širim razinama društvenosti (međunarodnim i globalnim) koje produbljuju globalnu nepravdu, siromaštvo, opustošenje životnog prostora i sl., a povratno kao preslikani model djeluju u konkretnim životnim sredinama.

Za ostvarenje ovog cilja, barem što se tiče potencijala gradskih institucija, bitne su iduće usuglašene razine prepoznavanja i razotkrivanja nasilja:

- 1) *Institucionalni odgovor na nasilje*: u društvenoj stvarnosti koja želi opravdati naziv dobro uređenog društva, nasilni čin u najvećem broju slučajeva pokreće mehanizam društvenog odgovora i represije nad počiniteljima, što stvara dojam o neisplativosti zločina u konkretnoj društvenoj stvarnosti. Kad na dulje vrijeme članovi društva u prevladavajućem broju pojedinačnih slučajeva prestanu primati zbumujuće informacije kako se nasilje, s obzirom na to tko ga provodi, može ili ne mora isplatiti te kad u isto vrijeme društveni akteri kroz socijalizacijski proces počnu usvajati relativno trajan niz informacija o neisplativosti kriminala i nasilja kao alternativnog i poželjnog puta za ostvarenje ciljeva, moguće je govoriti o postojanju iskustvene potpore svjesnom i stabilnom opredjeljenju protiv nasilja, a to je temeljni preduvijet za stvaranje pouzdanog vrijednosnog i normativnog osnova kulture nenasilja. To znači kako gradske institucije, iako izravno ne odgovaraju za policijske i pravosudne postupke, u interesu osnovne pretpostavke sprečavanja nasilja moraju poticati i pružati podršku institucijama formalne socijalne kontrole.
- 2) *Civilno poticanje odgovornosti institucionalnog procesuiranja nasilja*: Društvene institucije (državne / gradske) preuzimaju odgovornost za sve građane (svakog ponaosob), jer od njih žive (primaju plaću) i zbog njih postoje. Stoga polazište razgovora o sigurnosti u gradu ne smije biti činjenica da je Zagreb (barem statistički) još uvijek jedan od rijetkih glavnih (većih) europskih gradova u kojem se svatko može uglavnom sigurno prošetati u svaku dobu, već polazište treba biti ideja da grad nikada nije dovoljno siguran sve dok postoji izyjesnost ijednog nasilnog događaja. Dobro polazište razgovora o sigurnosti građana je pretpostavka da Zagreb uvijek treba i može biti još sigurniji. U tom smislu za prevladavanje klime isplativosti nasilja moguće je potaknuti uspavanu svijest o tome kako moći nikada nije potpuno koncentrirana u rukama nekih «drugih i nedodirljivih», već je raspršena na svim razinama i među svim društvenim akterima i na taj način i te kako iskoristiva u smislu socijalno odgovornog djelovanja. Sigurnost građana ne ovisi samo o formalnim institucijama, već i o sustavnom i trajnom civilnom pritisku prema institucijama, kako se ne bi dopustila iznimka u smislu sankcija za svaku pojedinačno nasilje. Na tu vrstu demokratskog pritiska gradske službe i tijela mogu upućivati i usmjeravati građane i njihove udruge, a i same dnevno poticati takve oblike akcije.

3) *Programi uključivanja svih zainteresiranih društvenih aktera za prevenciju nasilja:* Kako razviti svijest da od ukupnog broja građana samo nekoliko (desetaka ili stotina možda bezuvjetno i nepopravljivo) želi nasilje, dok svi drugi ne žele nikakvo nasilje i učiniti će sve što treba kako bi nasilje nestalo, samo ako im se ponude dobro osmišljeni programi protiv nasilja. Razotkrivanje svakog nasilnog čina i javno zahtijevanje odgovornosti za prepoznatu nanesenu štetu ili bol nije zamjena za prekršajne i kaznene postupke, ali s vremenom pomaže izgradnji društvene klime o djelotvornosti neformalne socijalne kontrole, koja se također s vremenom strukturira u formalnu tj. djelotvornu institucionalnu socijalnu kontrolu.

Stoga je potrebno razviti osjetljivost za svaki pojedinačni nasilni događaj

- a) među mladima u osnovnim i srednjim školama;
- b) u svim formalnim organizacijama i grupama koje su u funkcionalnom smislu povezane s gradskim institucijama;
- c) među društvenim akterima i na prostorima koji nisu izravno povezani s gradskim tijelima:

tako što bi se potaknula i vremenom učinila uobičajenim okupljanja, diskusije i akcije potpore žrtvama poslije nekog nasilnog događaja. Tako se pojedini slučaj ne bi potisnuo i postao tek dijelom dugogodišnjih «talog» nasilja, već bi se u životu susretu i akciji izrazili (izbacili) ljutnja i strah, a razvilo bi se suočeće i podrška žrtvama... te ono najbitnije, dodatno bi se potaknula svijest o činjenici da svi sudionici pojedinačno pripadaju velikoj većini koja je protiv nasilja te stoga imaju pravo na životni prostor bez nasilja, a na drugoj strani, kako opredjeljenje za nasilje ne može donijeti ništa dobro u smislu socijalne prihvaćenosti ili bilo kakvog razumijevanja.

4) *Izgradnja kulture nenasilja: uloga javnosti* Kako je već spomenuto, jedan od mogućih gradskih «brendova» je do sada višestruko ponavljeni zaključak kako je Zagreb u usporedbeni s europskim gradovima svoje kategorije još uvijek prilično siguran urbani prostor te kako bi se baš to iskustvo sačuvalo i unaprijedilo, nasilju se ne smije pristupati statistički, jer koliko god bila točna, poslije svakog individualnog slučaja statistika se doživljava kao izraz nezainteresiranog, hladnog, činovničkog licemjerja. Upravo suprotno, svatko tko je osjetio i proživio nasilje mora ostati osoba s imenom i prezimenom i potrebno je prema takvoj osobi razviti poseban, u nekom smislu, odnos poštovanja i zahvalnosti. Jasno, ne na senzacionalistički način kako se to ponekad čini, već sa dubokim suočećanjem i poštovanjem, sa sviješću da sam baš ja ili netko meni vrlo blizak mogao biti na njenom mjestu i možda se upravo u tom slučaju krije odgovor kako zauvijek izbjegći nešto slično.

Odnos prema osobi koja je počinila nasilje treba potpuno prepustiti za to zaduženim društvenim institucijama, a nikako njihovim imenima i fotografijama popunjavati udarna medijska mjesta.

5) *Izgradnja kulture nenasilja, uloga medija:* Medijski odnos prema nasilju i kulturi nenasilja može biti više značan: informativan, nezainteresiran, senzacionalistički, čak i angažiran u smislu promocije nasilja, ali svakako i angažiran i poučan u smislu prevencije nasilja. Jedna od demokratskih svetinja je svakako puna medijska sloboda odluke čime se i koliko baviti, ali ne može naštetiti trajni transparentni poticaj da se možda sustavnije promoviraju miroljubivost i oni dobri, poticajni primjeri na uštrb negativnih i nasilnih... Evo tek možda malo namjerno karikiran primjer mogućeg razmišljanja prije odluke za nasilje: «*idemo van, nemamo love... nekoga ćemo već naći (za žrtvu)... uzeti mu što ima... tako ćemo se zabaviti, ponešto zaraditi za cugu, a sutra smo na naslovnicama... one štreberske jadnike s prvim mjestom (u informatici, kemiji, fizici, matematici, filozofiji...) nitko i ne spominje...»* Tako se ne razmišlja slučajno, već poslije određenog iskustva življena u društvenoj sredini u kojoj poštenje, marljivo učenje, stručan rad i znanje nisu iskustveno siguran i potvrđen put prema poželjnim društvenim ciljevima kao što su to možda nepoštenje, veza, korupcija i neki oblik nasilja. Ako će grad putem svojih tijela i drugih povezanih društvenih aktera poticati dobre primjere nasuprot uvriježenom stereotipu da građani traže jedino krv, suze i seksualne afere, moguće je i nekom vrstom »svijetle kronike», u kojoj će glavni junaci biti oni građani koji nisu dopustili da ih neimaština otupi i dehumanizira, već svojim primjerom postaju pozitivna inspiracija drugima.

6) *Koordinacija građana za kulturu nenasilja* - Gradsko tijelo koje nedostaje, ako se želi ozbiljno prevenirati postojeće nasilje, svakako je ono usmjereni prema promicanju nenasilja i miroljubivosti. Mogu ga oblikovati osobe sa sličnim iskustvima (žrtve nasilja i njima bliske osobe), ali i svatko zainteresiran za takav oblik djelovanja. Jedna od funkcija svakako može biti terapeutska (kakve nedostaju našem društvu, a u razvijenim su demokracijama neizostavne, nezamjenjive i itekako uspješne u pomoći osobama da prevladaju bolno iskustvo, a da se potom, sa svojim iskustvom, angažiraju u pomoći drugima), ali isto tako može preuzeti ulogu koordinacije svih prethodno spomenutih aktivnosti koje bi grad uključio u svoj doseg djelovanja. Samo iz takve, zbog iskustva moralno neupitne sredine, može načelno krenuti i zahtjev zainteresiranim obiteljima da ne traže od drugih (grada, države, policije...), odgovornost za ono što kao nadležnost i odgovornost treba ostati u obitelji (ulagati u djecu i mlade puno vremena, strpljenja i ljubavi).

7) Neiskorišteni prostori i ideje za miroljubiv, gostoljubiv i nenasilan grad

- a) prepoznavanje i prevencija nezadovoljstva i neaktivnosti (posebno mlađih) kao potencijalnog izvora novog nasilja, polazi od pretpostavke kako je nezadovoljstvo, a potom i nasilje, povezano s osjećajem pasivnosti, isključenosti i beskorisnosti, dok je zadovoljan svatko tko se osjeća aktivnim, kreativnim i potrebnim. U tom smislu, materijalna sredstva koja se usmjeravaju u programe mlađih sugrađana trebala bi slijediti načelo ne povlađivati, već poticati i ohrabrvati, izazivati da ponude i izraze ono originalno, jedinstveno, a time i najbolje od sebe. To su svakako programi koje će mladi osmisliti za sebe, jer oni poznaju najbolje svoje želje, interes, ali i okolnosti u kojima žive.
- b) iskustvo teorije «razbijenog prozora» poznato je da zapušteni (mračni, prljavi, bez ljudi) prostori privlače nasilje i kriminal, a uređeni ih odbijaju i već je to dovoljan argument svakoj gradskoj vlasti da se natječe u dobrom idejama kako urediti svaki kutak grada, i to ne samo vlastitim službama, već i funkcionalnim i poticajnim propisima koji prepostavljaju odgovornost za (poneki kvadratni metar) svakog od građana ponaosob. Svijest o zajedničkom prostoru, i o malom, ali nezamjenjivom osobnom udjelu u odgovornosti za život u tom prostoru, moguće je razvijati samo onom gradskom politikom (brižnim usklađivanjem prirodnih i ekonomskih kapaciteta sa humanim kapitalom) koja će iskoristiti potencijale baš svakog od svojih sugrađana.
- c) mudrost kao neiskorištena pretpostavka kulture nenasilja Različitim oblicima nehumanih i nedemokratskih tradicija uvijek se iznova zanemaruje populacija koja je najzaslužnija za sve što u određenom trenutku uopće postoji, koja ima najviše znanja, iskustva, a posebno slobodnog vremena i koja bi sa svojim sudjelovanjem mogla višestruko oplemeniti život u gradu, a to su umirovljenici. Prepoznati i uključiti takav neiskorišteni kapacitet ne mogu, parafrazirajući američkog sociologa Ervinga Goffmana, oni «obični» ljudi koji se uglavnom vode logikom novca i usurpacije prostora, već to mogu tek oni «mudri». Samo takva neuobičajena mudrost sposobna je ostvariti ideju o gradu u kojemu će najviše prilagođenog prostora dobiti najzaslužniji (najstariji) i najperspektivniji (najmlađi) sugrađani, a nikako skupocjeni auti kao statusni simboli nasilja i beskompromisnog rušenja svega što stoji na putu do egoističnih ciljeva. Konačan očekivani rezultat takve mudrosti je grad/društvo kao sigurno mjesto za miroljubive građane, a nezanimljivo i nesigurno mjesto za agresivne i nasilne sugrađane.

7. LITERATURA

- Bjarnason, T., Sigurdardottir, T.J., Thorlindson, T., (1999.) Human agency, capable guardians, and structural constraints: A lifestyle approach to the study of violent victimization. *Journal of Youth and Adolescent*, 28, 105-119.
- Buljan-Flander, G. i Karlović, A. (2004.) Odgajam li dobro svoje dijete? Savjeti za roditelje. Zagreb: Marko M. usluge.
- Capaldi, D.M., Dishion, T.J., Stoolmiller, M., i Yoerger, K. (2001.) Aggression toward female partners by at-risk young men: The contribution of male adolescent friendships. *Developmental psychology*, 37, 61-73.
- Hecht, D.T. i Baum, S.K. (1984.) Loneliness and attachment patterns in young adults. *Journal of clinical psychology*, 40, 193-197.
- Iso-Ahola, S.E. (1980.) The social psychology of leisure and recreation. Dubuque, Iowa: Brown.
- Iso-Ahola, S.E. i Crowley, E.D. (1991.) Adolescent substance abuse and leisure boredom. *Journal of Leisure Research*, 23, 260-271.
- Jackson, S. & Scott, S. (1999.) Risk anxiety and social construction of childhood. In: Lupton (ed.) Risk and Sociocultural Theory: New Directions and Perspectives, Cambridge University Press, Cambridge.
- Kleiber, D., Larson, R., i Csikszentmihalyi, M. (1986.) The experience of leisure in adolescence. *Journal of Leisure Research*, 18, 169-176.
- Kellner, D. (2003.) From 9/11 to Terror War: The Dangers of the Bush Legacy (Rowman and Littlefield, Lanham, MD).
- Kendall, P.C. (2006.) Child and adolescent therapy: Cognitive-behavioral procedures. New York: The Guilford Press.
- Lansford, J.E., Criss, M.M., Pettit, G.S., Dodge, K.A. i Bates, J.E. (2003.) Friendship quality, peer group affiliation, and peer antisocial behavior as moderators of link between negative parenting and adolescent externalizing behavior. *Journal of research on adolescence*, 13, 161-184.
- Larson, R.W. i Verma, S. (1999.) How children and adolescents spend time across the world: Work, play and developmental. *Psychological Bulletin*, 125, 701-737.
- Ljubotina, D. (2004.) Mladi i socijalna Pravda, Revija za socijalnu politiku, 2 str. 159-176.
- Mahoney, J.L. i Stattin, H. (2000.) Leisure activities and adolescent antisocial behavior: The role of structure and social context. *Journal of Adolescence*, 23, 113-127.

Matić, R. (2006.) Legitimacija nasilja u temeljima suvremenog društva. U: Nasilje nad ženama, Zbornik radova, Franjevački institut za kulturu mira, Split, str. 227 – 243.

Matić, R. (2007.) Zajedno protiv mržnje i nasilja,
<http://moj.denormativ.hr/zajedno-protiv-mrznje-i-nasilja/>.

Matić, R. (2007.) Društvo i nasilje – kako nasilje postaje prihvatljivo i poželjno? /
Psihologija i nasilje u suvremenom društvu. Zbornik radova znanstveno – stručnog
skupa Psihologija nasilja i zlostavljanja. ur.Vladimir Kolesarić, Sveučilište Josipa
Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Osijek, str. 21 – 33.

Meesters, C., Muris, P., i Eselink, T. (1995.) Hostility and perceived parental rearing behavior. *Personality and individual differences*, 18, 567-570.

Meltzer, H., Panos, V., Goodman, R. i Tamsin, F. (2007.) Childrens' perceptions of neighbourhood trustworthiness and safety and their mental health. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48, 1208-1213

Moser, G. (1992.) *Urban Stresses*. Colin: Paris.

MUP RH, OSCE (2005.) Prevencija kriminaliteta u EU. Zagreb.

MUP (2009.) Pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2008. godini.
Tajništvo ministarstva, Odjel za analitiku, Zagreb.

Raboteg-Šarić, Z., Sakoman, S., i Brajša-Žganec, A. (2002.) Stilovi roditeljskog odgoja, slobodno vrijeme i rizično ponašanje mladih. *Društvena istraživanja*, 2-3, 239-263.

Ruchkin, V.V., Eisemann, M. i Hägglöf, B. (1998.) Aggression in delinquent adolescents versus controls: The role of parental rearing. *Children and Society*, 12, 275-282.

Skogan, W.G., Maxfield, M.G. (1981.) Coping with crime: Individual and neighbourhood reactions, Beverly Hill, California: Sage.

Stanko, E.A. (1995.) Women, crime and fear. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 539, 47-58.

Streit, F. (1981.) Differences among youthful criminal offenders based on their perceptions of parental behavior. *Adolescence*, 16, 409-413.

Watts, C.E. i Caldwell, L.L. (2008.) Self-determination and free activity participation as predictors of initiative. *Journal of Leisure Research*, 40, 156-181.

Zani, B., Cicognani, E. i Albanesi, C. (2001.) Adolescents' sense of community and feeling of unsafety in the urban environment. *Journal of Community Applied Social Psychology*, 11, 475-489.

8. PRILOG - ANKETNI UPITNIK KORIŠTEN U ISTRAŽIVANJU

Spol M Ž

LOKACIJA: _____

Dob _____

1. KOLIKO ČESTO IZLAZIŠ?

- A) jednom tjedno
- B) samo vikendom
- C) tri puta tjedno
- D) svaki dan
- E) nešto drugo: _____

2. DO KOLIKO SATI OSTAJEŠ VANI?

- A) do 23h
- B) do ponoći
- C) do 1h
- D) do kad želim

3. GDJE NAJČEŠĆE IZLAZIŠ?

- A) park (vrtića, škola, javni gradski)
- B) kafić
- C) klub
- D) na kulturna događanja (kino, kazalište)
- E) nešto drugo: _____

4. TIJEKOM IZLASKA NAJČEŠĆE (MOGUĆE VIŠE ODGOVORA)

- A) slušam muziku
- B) razgovaram s frendovima
- C) družim se s curom/dečkom
- D) ispijam alkoholna pića
- E) konzumiram opojna sredstava
- F) izazivam frku
- G) nešto drugo: _____

5. NA OVAJ NAČIN PROVODIŠ VRIJEME

- A) jer nemam drugi izbor
- B) jer to želim
- C) nešto drugo: _____

6. OSJEĆAŠ LI SE SIGURNO NA MJESTIMA NA KOJIMA IZLAZIŠ?

- A) ne
- B) djelomično
- C) da

7. ZBOG ČEGA SE OSJEĆAŠ NESIGURNO KADA IZLAZIŠ?

- A) ne osjećam se nesigurno
- B) osjećam se nesigurno zato što: _____

8. ŠTO PREDLAŽEŠ DA TREBA UČINITI U TVOM KVARTU/GRADU KAKO BI SE OSJEĆAO/LA SIGURNIJE?

u kvartu _____ : _____

u gradu: _____

9. NOSIŠ LI NEŠTO ZA SAMOOBRANU (SPREJ, NOŽ, PALICA/ŠIPKA, BOXER, PIŠTOLJ ILI NEŠTO DRUGO)?

- A) ne, nikada
- B) da, ponekad
- C) da, uvijek
- D) nešto drugo (tečaj samoobrane) _____

10. JE LI TE TIJEKOM IZLASKA NETKO FIZIČKI NAPAO ILI PRIJETIO PROTEKLU GODINU DANA?

- A) ne
- B) da

11. JESI LI IKADA SUDJELOVAO/LA U TUČNJAVA?

- A) ne, nikada
- B) da, aktivno sam sudjelovao/la
- C) da, kao pasivni promatrač

12. NA KOJI NAČIN SI SUDJELOVAO/LA U TUČNJAVA (KAO NAPADAČ ILI ŽRTVA)?

- A) nikada nisam sudjelovao/la
- B) kao napadač
- C) kao žrtva
- D) i kao napadač i kao žrtva

13. KOLIKO PUTA SI SE POTUKAO/LA PROTEKLU GODINU DANA?

- A) nikada
- B) 1 put
- C) 2 – 5 puta
- D) više od 5 puta

14. KAKO SI SE TADA OSJEĆAO/LA?

- A) nikada nisam sudjelovao/la u tučnjavi
- B) bilo me je strah
- C) osjećao/la sam se cool
- D) nešto drugo: _____

15. KOJOJ SKUPINI MLADIH PRIPADAŠ (MOGUĆE VIŠE ODGOVORA)?

- A) niti jednoj
- B) punkeri
- C) skinheads
- D) šminkeri
- E) heavy metal
- F) hip hop
- G) emo
- H) navijačka skupina
- I) nešto drugo: _____

Komentar anketara

Podaci o anketaru

IME I PREZIME

DATUM ANKETIRANJA

POTPIS

9. ANKETARI

Djelatnici Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje

1. Antonija Bobić
2. Sandra Dragić
3. Zorana Franjić Staničić
4. Tomislav Leskovar
5. Vesna Lojpur
6. Sanja Major
7. Andreja Ninić
8. Jasmina Pavlina
9. Marijana Prevendar
10. Ana Šarlija
11. Alica Štampić
12. Ivana Teskera
13. Zorana Uzelac
14. Ivana Vukušić
15. Lada Žamarija

Zahvaljujemo volonterima na uloženom trudu...

1. Andro Barkidžija
2. Sanja Borkić
3. Krešimir Cvitanović
4. Marko Dakić
5. Marina Flamaceta
6. Mihovil Frater
7. Milica Gregur
8. Maja Hundrić
9. Sandra Jagić
10. Jelena Klopotan
11. Martina Kovačev
12. Ivan Livić
13. Danijela Lukenić Punčikar
14. Sonja Pasarić
15. Maja Posavec
16. Sanja Rajković
17. Andrea Rakočević
18. Pietro Santilli
19. Daniela Stuparić Krajcar
20. Romana Štefanec
21. Jela Tomanjik
22. Tena Trifunović
23. Vlatka Tucelj
24. Tomica Vrbat
25. Hana Žabo
26. Maja Žigić

... posebna zahvala učenicima X. gimnazije „Ivan Supek“, školske godine 2008./2009.

Razred

1. TENA BELINIĆ	3.J
2. BERNARDA BENIĆ	2.J
3. KRISTINA BEVANDA	2.J
4. TIHANA BOBAN	3.F
5. NIKOLINA BORŠČAK	3.F
6. JULIJA CAPJAK	3.F
7. NIKOLINA CINDRIĆ	3.F
8. JAKA GAČIĆ	3.D
9. MARKO HEĆIMOVIĆ	3.J
10. HRVOJE HORVAT	2.J
11. LUCIJA KALOGERA	3.F
12. MIA LAKATOŠ	4.H
13. TONKA LONČAREVIĆ	3.J
14. NEDELJKO LUŽIJA	2.J
15. FILIP MALETIĆ	3.J
16. SILVIJA MARTINČIĆ	2.J
17. MIRNA MIHOKOVIĆ	4.L
18. IVA MRKOCI	3.F
19. MATIJA POSARIĆ	3.G
20. INA POŽNJA	2.J
21. ZVONIMIR SPITEK	3.G
22. IRIS ŠUNTIĆ	2.J
23. ANTONIO VIDIĆ	3.J
24. IVAN VUJEVIĆ	2.J
25. LUKA ZRILIĆ	3.J

Grad Zagreb
Gradski ured za socijalnu zaštitu
i osobe s invaliditetom

Zagreb, 2009.

A standard linear barcode used for book identification.

9 789537 479152

ISBN 978-953-7479-15-2